

Informatīvais ziņojums “Par sabiedriskai apspriešanai izvirzāmo administratīvi teritoriālā iedalījuma modeli”

Ievads 1

1. Teritoriālās reformas mērķi 3
2. 2009. gada teritoriālā reforma un tās sekas 5
3. Esošās situācijas raksturojums 11
4. Kā teritoriālā reforma varētu nākotnē ietekmēt pašvaldību darbību? 23
5. Ārvalstu pieredze 38
6. Sabiedriskai apspriešanai izvirzāmais teritoriālā iedalījuma modelis 42
7. Kopsavilkums un secinājumi 46

Ievads

N.p.k.	Projekta teksts	Piedāvātā redakcija	Pamatojums
1.	Latvijas Republikas Saeima (turpmāk – Saeima) 2019. gada 21. martā pieņēma lēmumu “Par administratīvi teritoriālās reformas turpināšanu”, proti, turpināt 1998. gadā iesākto administratīvi teritoriālo reformu (turpmāk – teritoriālā reforma) un līdz 2021. gadam izveidot ekonomiski attīstīties spējīgas administratīvās teritorijas ar vietējām pašvaldībām, kas spēj nodrošināt tām likumos noteikto autonomo funkciju izpildi salīdzināmā kvalitātē un pieejamībā un sniedz iedzīvotājiem kvalitatīvus pakalpojumus par samērīgām izmaksām.		
2.	Saeimas lēmums uzdod Ministru kabinetam izstrādāt konceptuālu ziņojumu par administratīvi teritoriālo iedalījumu, kā arī veikt konsultācijas ar pašvaldībām saskaņā ar Eiropas vietējo pašvaldību hartas 5. pantu. Pēc tam Ministru kabinetam līdz 2019. gada 1. decembrim jāizstrādā un jāiesniedz Saeimā likumprojekts (turpmāk – Likumprojekts), kurā noteikts jaunais valsts administratīvi teritoriālais iedalījums, tā veidi un teritoriju	Papildināt, starp diviem teikumiem ar tekstu: “Ministru kabinets iesniedz Saeimā ziņojumu, kurā izvērtēts valsts reģionālā administratīvi teritoriālā iedalījuma (apriņķu)	Apspriešanai jānodod arī jautājums par reģionālo pašvaldību izveidošanu, jo tas ietekmē vietējo pašvaldību reformas kritērijus un vēlamo teritoriālo mērogu.

	<p>izveidošanas kritēriji, kā arī citi jautājumi, kas saistīti ar teritoriālo dalījumu un apdzīvotām vietām. To skaitā Likumprojektā ir ietverama kārtība, kādā tiek pabeigta teritoriālā reforma un sagatavotas 2021. gada pašvaldību vēlēšanas.</p>	<p>izveidošanas pamatojums.” Teksta beigās pievienot: “Likumprojekts nosaka arī reģionālo pašvaldību izveidošanas kārtību un galvenās funkcijas, kuras no valsts un no vietējām pašvaldībām nododamas reģionu pašvaldībām.”</p>	
3.	<p>Eiropas vietējo pašvaldību hartas (turpmāk – harta) 5. pants noteic, ka vietējās varas teritoriju robežu aizsardzība, nosaka: <i>vietējās varas teritoriju robežu izmaiņas nav atļauts izdarīt bez iepriekšējas konsultēšanās ar attiecīgo vietējo varu, pēc iespējas ar referendumu palīdzību, kur tas ir likumīgi atļauts.</i> Lai izpildītu minētās hartas 5. panta prasības, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai (turpmāk – VARAM) jāveic konsultācijas ar attiecīgajām pašvaldību domēm par administratīvo teritoriju apvienošanu lielākās administratīvās vienībās. Ņemot to vērā, par minēto konsultāciju priekšmetu ir uzskatāms šajā informatīvajā ziņojumā sabiedriskai apspriešanai izvirzāmais administratīvi teritoriālā iedalījuma modelis (turpmāk – teritoriālā iedalījuma modelis).</p>	<p>1)Izmantot tulkojumu: “Vietējās varas teritoriju robežu izmaiņas nav atļautas bez iepriekšējas konsultēšanās ar attiecīgajām vietējām kopienām, kur tas likumā atļauts – ar referendumu palīdzību” 2)Aizstāt vārdus “lielākās teritoriālās vienībās” ar vārdiem “vai sadalīšanu”. 3)Papildināt beigās: “Ja pēc pašvaldības domes iniciatīvas vai atbilstoši likumam par vietējiem referendumiem tiks īstenots vietējais saistošais referendums par leģitīmu jautājumu,</p>	<p>1)Harta ir spēkā tikai angļu un franču valodās. Piedāvāts Satversmes tiesas izmantotais tulkojums. Pašvaldību referendumi ir leģitīmi, jo Latvija ir pievienojusies Hartas 5.pantam un šādi referendumi ir paredzēti likumā Par pašvaldībām. 2)Nav pierādāms, ka lielākas teritoriālās vienības ir veiksmīgākas, nekā mazākas. 3)13.Saeima ir konceptuāli nobalsojusi par saistoša vietējā referenduma likumprojekta izskatīšanas turpināšanu.</p>

		tā rezultāts būs saistošs valdībai un likumdevējam.”	
4.	Vienlaikus ar konsultācijām par perspektīvo teritoriālā iedalījuma modeli VARAM uzsāks darbu pie attīstības plānošanas dokumenta – konceptuālā ziņojuma par administratīvi teritoriālo iedalījumu un Likumprojekta izstrādes.	Papildināt: “Šajā konceptuālajā ziņojumā ievēros Saeimas viedokli par reģionālo pašvaldību izveidošanu”	Ja tiks veidoti reģioni, nav nepieciešams veidot ES lielākās pašvaldības pēc teritorijas un iedzīvotāju skaita.

1. Teritoriālās reformas mērķi

N.p.k.	Projekta teksts	Piedāvātā redakcija	Pamatojums
5.	Līdztekus Saeimas lēmumā noteiktajam teritoriālās reformas uzstādījumam ir izvirzāmi šādi mērķi valsts attīstības un iedzīvotāju labklājības nodrošināšanai:		
	1) uzlabot valsts un pašvaldību ekonomisko izaugsmi un konkurētspēju;		
	2) nodrošināt visas valsts pārvaldes darbībā racionālu valsts budžeta līdzekļu izlietošanu;	Aizstāt “valsts” attiecīgi ar vārdiem “publiskās” un “publiskā”	Jālieto pareizu terminoloģiju lai nerastos pārpratumi
	3) izveidot vienlīdzīgu un ilgtspējīgu pašvaldību darbības sistēmu, reģionālās un nacionālās nozīmes attīstības centrus ar to lauku teritorijām sasaistot vienotā administratīvā, ekonomiskā un saimnieciskā vienībā, tādējādi radot labākus priekšnosacījumus tautsaimniecības attīstībai un pakalpojumu pieejamībai iedzīvotājiem;	Izteikt redakcijā: “izveidot ilgtspējīgu pašvaldību darbības sistēmu, kas veicinātu tautsaimniecības dažādību, radot priekšnosacījumus eksportspējīgai uzņēmējdarbībai visās Latvijas telpiskās perspektīvas teritorijās, samērojot pakalpojumu apjomu un kvalitāti	Nav pareizi ietvert dokumentā sociālistu ideoloģijā balstītus mērķus, ja atzīst demokrātiju un plurālismu. Vārds “vienlīdzīgu” neder valstī izveidojamas sistēmas aprakstam. Reformai jārespektē vietējās kultūrvēsturiskās

		atbilstoši pieejamajiem resursiem un vietējo iedzīvotāju izvēlei.	tradīcijas un jāveicina daudzveidību.
	4) radīt mehānismus efektīvākai novadu pilsētu un novada pagastu pašpārvaldes darbībai, vairāk iesaistot tajā attiecīgo teritoriju iedzīvotājus;	Izteikt redakcijā: “nodrošināt katras novada pilsētas un katra novada pagasta vēlētu pārstāvniecību pašvaldības domē, palielināt iespējas iedzīvotāju iesaistīšanai pašvaldības lēmumu sagatavošanā	Zaudējot pārstāvniecību pašvaldības lēmēj institūcijā iedzīvotāji var zaudēt saikni ar pašvaldību
	5) nostiprinot pašvaldību autonomiju un kapacitāti, nodrošināt subsidiaritātes principa ievērošanu;	Papildināt teikuma sākumu ar “decentralizējot valsts funkcijas un”	Apvienošana ir subsidiaritātei pretējs process, tādēļ tās negatīvo efektu jākompensē ar finanšu un administratīvo decentralizāciju
	6) nodrošināt pievilcīgu vidi investīcijām un jaunu darbavietu radīšanai, tādējādi panākot konkurētspējīgu atalgojumu un mazinot emigrāciju;	Aizstāt vārdu “jaunu” ar “produktīvu”	Jaunas darbavietas, ja nebūs lielu algu, emigrāciju uz citām pašvaldībām neapturēs
	7) panākt, ka pašvaldības tām likumos uzdotās funkcijas izpilda patstāvīgi.	Izslēgt	Likums Par pašvaldībām paredz 3 autonomo funkciju veidus (nevienu no šīm funkcijām neuzdod, tās nosaka likumā vai brīvprātīgi izvēlas pašvaldība.

			Savukārt, deleģētās funkcijas var uzdot valsts, MK vai cita pašvaldība un tās pilda atbilstoši uzdevēja politikai.
--	--	--	--

2. 2009. gada teritoriālā reforma un tās sekas

N.p.k.	Projekta teksts	Piedāvātā redakcija	Pamatojums
6.	Līdz 2009. gadam Latvijā bija divu veidu pašvaldības: vietējās – pilsētu, novadu un pagastu pašvaldības, un reģionālās – rajonu pašvaldības.	Papildināt: Pašlaik reģionālo pašvaldību lomu pilda olānošanas reģioni, kuri tiek veidoti no pašvaldību pārstāvjiem, taču tiem ir šaura kompetence	Jāietver informāciju par reģionālo varu, kaut arī tās kompetence ir nepamatoti sašaurināta
7.	Kopš 2009. gada, kad tika īstenota teritoriālā reforma, Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums ¹ nosaka, ka Latvijas Republiku iedala šādās administratīvajās teritorijās:	Aizstāt “teritoriālā reforma” ar “administraatīvi teritoriālās reformas pirmā daļa”	Kamēr nebūs izveidotas reģionālās pašvaldības, 1998.gada ATR likumā paredzētais nebūs izpildīts
	1) apriņķos;		
	2) republikas pilsētās;		
	3) novados.		
	Novadam var nebūt novada teritoriālā iedalījuma, ja tas izveidojies viena pagasta robežās, savukārt pārējos gadījumos novada teritoriju iedala šādās vienībās:		
	1) novada pilsētās;		
	2) novada pagastos.		

¹ Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums, Latvijas Republikas likums. Pieņemts 18.12.2008. [stājas spēkā 31.12.2008], pieejams tiešsaistē: <https://likumi.lv/doc.php?id=185993>

	Vienlaikus Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums nosaka noteikumus (turpmāk – kritērijus), pēc kuriem izveido republikas pilsētu un novadu teritorijas. Lai gan minētais likums pieļauj atkāpes no kritērijiem, 2008. gadā līdz ar likuma pieņemšanu šāda atkāpe tika piešķirta 50 no 109 novadiem. Izvērtējot statistikas informāciju par 2018. gadu,		
	konstatējams, ka jau 59 administratīvās teritorijas no 119 neatbilst likuma kritērijiem (sk. 1. pielikumu):		
	1. novada teritorijā ir ne mazāk par 4000 pastāvīgo iedzīvotāju – <i>neatbilst 39 novadi;</i>		
	2. novada teritorijā ir ciems, kurā ir vairāk par 2000 pastāvīgo iedzīvotāju, vai pilsēta – <i>neatbilst 54 novadi;</i>		
	3. novada teritorija ir ģeogrāfiski vienota – <i>neatbilst 2 novadi;</i>		
	4. republikas pilsētā ir ne mazāk par 25 tūkstošiem pastāvīgo iedzīvotāju – <i>neatbilst 2 republikas pilsētas.</i>		
8.		Papildināt: Pārmaiņas liecina, ka robežu grozīšana un lielāku paašvaldību veidošana bez atbilstošas reģionālās politikas nenodrošina reformas mērķu tuvināšanu.	Papildinājums nepieciešams, lai neradītu m\aldīgu iespaidu, ka iedzīvotāju skaits pats par sevi nodrošina pozitīvu attīstību.
9.	Rajonu reorganizācija. Saeimas valsts pārvaldes un pašvaldības komisija 2008. gadā virzīja Rajona pašvaldību reorganizācijas likumu. ² Rajona pašvaldību reorganizācijas likums noteica, ka: <i>rajona padome līdz 2008. gada 31. decembrim</i>		

²Pieejams:

<https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/67D43D9A6524B671C22573EF003FA4B5?OpenDocument>

	<p>pieņem reorganizācijas plānu, paredzot tajā visu institūciju, mantas, finanšu līdzekļu, tiesību un saistību nodošanu vietējām pašvaldībām un plānošanas reģioniem. Plānošanas reģionam nodod tikai tādas institūcijas, mantu, finanšu līdzekļus, tiesības un saistības, kas saskaņā ar likumu ir saistītas ar rajona pašvaldības funkciju nodošanu attiecīgajam plānošanas reģionam. Saskaņā ar Sabiedriskā transporta pakalpojuma likumu plānošanas reģioniem tolaik tika nodota tikai viena rajonu pašvaldības funkcija – organizēt sabiedriskā transporta pakalpojumus maršruta tīkla reģionālajos vietējās nozīmes maršrutos.</p>		
10.	<p>Saeima, 2012. gadā apstiprinot Nacionālās attīstības plānu 2014.–2020. gadam, VARAM uzdeva uzdevumu: <i>Ieviest pilnveidotu valsts administratīvi teritoriālo iedalījumu, balstoties uz administratīvi teritoriālās reformas rezultātu novērtējumu.</i> Vienlaikus Saeima 2012. gadā veica grozījumu Rajonu pašvaldību reorganizācijas likumā, uzdodot šādu uzdevumu: <i>Ministru kabinets veic administratīvi teritoriālās reformas izvērtējumu un līdz 2013. gada 1. oktobrim iesniedz Saeimai atzinumu, kurā izvērtētas tiešās valsts pārvaldes funkciju decentralizācijas iespējas attiecībā uz vietējām pašvaldībām.</i></p>	<p>Papildināt: Līdz ar reformas pirmās daļas īstenošanu tika pārtraukts vākt un apkopot sociāli ekonomisko statistiku par novadu pagastiem, un novadu pilsētām, arī par pašvaldībām. Tas kavēja objektīvas informācijas pieejamību par reformas rezultātiem.</p>	<p>Šādas kļūdas nedrīkst atkārtot</p>
11.	<p>2013. gada informatīvajā ziņojumā “Administratīvi teritoriālās reformas izvērtējums”³ tika minēti šādi galvenie priekšnoteikumi turpmākai rīcībai administratīvi teritoriālā iedalījuma pilnveidošanai:</p>		
	<p>2) izskatīt iespēju veidot lielus novadus ap reģionālās un nacionālās nozīmes attīstības centriem;</p>		

³ Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40278571>

	4) izstrādāt sistēmu, kā veicināt pašvaldību apvienošanu, lai nodrošinātu reģionālās un nacionālās nozīmes attīstības centru administratīvu sasaisti (centrs un lauku teritorija vienā novadā) ar visām Latvijas lauku teritorijām.		
	Savukārt Saeimai 2013. gadā iesniegtajā atzinumā par valsts pārvaldes funkciju decentralizācijas iespējām attiecībā uz vietējām pašvaldībām norādīts: <i>atzinuma sagatavošanas procesā sadarbībā ar ministrijām un pašvaldībām konstatēts, ka ir virkne valsts tiešās pārvaldes funkcijas un uzdevumi, kurus būtu lietderīgi decentralizēt uz vietējām pašvaldībām, neveidojot apriņķu pašvaldības.</i> ⁴		
12.	Līdz ar to secināms, ka, 2009. gadā izveidojot novadus, jautājums netika skatīts kopsakarībās ar otru teritoriālās reformas uzstādījumu – izveidot apriņķu pašvaldības. Tieši otrādi, rajonu pašvaldību reorganizācijas faktiskais rezultāts bija zaudēts ekonomiskais pamats apriņķu pašvaldību izveidošanai.	Aizstāt ar “Saeima pieņēma zināšanai šo atzinumu, taču nepievērsa uzmanību statistikas datu neesamībai par faktisko stāvokli novadu pilsētās un novadu pagastos. Tādējādi 2013.gada pētījums nav balstīts uz pietiekamu faktu izpēti un tālākās reformu stratēģijas noteikšanai nepieciešami papildus pētījumi.	Nākamajā reformā jānovērš iepriekšējās reformas kļūdas. Nav pieļaujams nesekot notikumu attīstībai pēc reformas. Tikai pēc pārbaude pierāda, vai izvirzītie mērķi tuvinās, vai arī attālinās kļūdainu reformas lēmumu rezultātā.

⁴ Pieejams: http://ilgtspejigaattistiba.saeima.lv/attachments/article/702/MK%20atzinums%20par%20funkciju%20dec.iesp%C4%93j%C4%81m_.pdf

	Uzziņa par rajonu darbību Latvijā, Igaunijā un Lietuvā		
	<ul style="list-style-type: none"> Administratīvais iedalījums 26 rajonos Latvijas teritorijā tika noteikts 1967. gadā, un ap to administratīvajiem centriem tika pakārtota visa veida infrastruktūra un pakalpojumu pieejamība. Visi Latvijas rajonu administratīvie centri šodien ir noteikti par reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centriem. 		
	<ul style="list-style-type: none"> Kopš 1997. gada Latvijā rajonu pašvaldības vairs neievēlēja tiešās vēlēšanās. No 1997. līdz 2009. gadam rajonu pašvaldību padomi veidoja attiecīgo rajona pilsētu, novadu un pagastu pašvaldību priekšsēdētāju kopums. 		
	<ul style="list-style-type: none"> Igaunijā administratīvais iedalījums 15 rajonos (apriņķos) ar to administratīvajiem centriem ir nemainīgs kopš 1965. gada. Līdz 2018. gadam katrā rajonā primāri darbojās valsts pārvaldes institūcija ar valdības ieceltiem pārvaldniekiem. Pašlaik šajās rajona teritorijās sadarbojas pašvaldības un noteiktos jautājumos darbību veic citas valsts pārvaldes institūcijas. 		
	<ul style="list-style-type: none"> Lietuvā pašvaldības reformu rezultāts bija pamatā juridisks, nevis teritoriāls. 1994. gadā tika īstenota funkcionālā pārdale, apvienojot rajona pašvaldību un vietējo pašvaldību funkcijas un izpildot tās rajonos un valsts lielākajās pilsētās. Attiecīgi arī daļa Lietuvas pašvaldību ir saglabājušas dalījumu rajonos ar tā nosaukumu. 		

13.	<p>Republikas pilsētas. Īstenojot teritoriālo reformu 2009. gadā, republikas pilsētu statusu ieguva arī rajona pilsētas Valmiera un Jēkabpils. Vēsturiski septiņu republikas pilsētu pašvaldības nebija nedz teritoriāli, nedz administratīvi saistītas ar 26 rajoniem, proti, tās neietilpa attiecīgo rajonu administratīvajās teritorijās. Vienlaikus republikas pilsētu pašvaldības izpildīja gan vietējo, gan rajona (reģionālo) pašvaldības funkcijas. Tajā pašā laikā sešas no septiņām republikas pilsētām – izņemot Jūrmalu – bija rajonu administratīvie centri.</p>	<p>1) Papildināt: Vārds “republikas” tika pievienots PSRS okupācijas periodā lai norādītu uz otrā augstākā līmeņa pilsētu kategoriju. Latvijā no 2018. gada līdz 1940. gadam pilsētas bija apriņķu sastāvā.</p> <p>2) Aizstāt vārdu “vēsturiski” ar tekstu “Kopš 1990. gada”</p>	Precizējums
------------	--	--	-------------

14.	Arī pēc 2009. gada īstenotās teritoriālās reformas praksē ir gadījumi, kad blakus esošu novadu pašvaldību administratīvie centri tiek noteikti republikas pilsētās. Piemēram, Ventspils novada administratīvais centrs atrodas Ventspilī, Jelgavas novada – Jelgavā, Daugavpils novada – Daugavpilī, Rēzeknes novada – Rēzeknē, Jēkabpils novada un Krustpils novada – Jēkabpilī, bet Garkalnes novada administratīvais centrs atrodas Rīgā.	Aizstāt “administratīvie centri tiek noteikti” ar “administrācijas iestādes un uzņēmumi tiek izvietoti”	Precizējums. Likums centrus nenoteica. Pašvaldības administratīvā suverenitāte paredz patstāvību admnistrācijas veidošanā (Hartas 6.panta pirmā daļa).
15.	Tendences citās valstīs parāda, ka lielāku izaugsmes potenciālu un labākus rezultātus uzrāda pilsētregioni. To attīstības centros esošais potenciāls (iedzīvotāju skaits, infrastruktūra, izglītības iespējas) un mērķtiecīgs darbs privāto investīciju piesaistei var nodrošināt teritorijas ekonomisko pašpietiekamību. ⁵ Būtiski ir teritorijas attīstību plānot kopsakarībās – tostarp ap nacionālās nozīmes centriem (republikas pilsētām), ap kuriem veidojas augstāka ekonomiskā aktivitāte un pieprasījums pēc pakalpojumiem. Tas attiecas, pirmkārt, uz efektīva izglītības, veselības aprūpes, sociālās palīdzības, ceļu un transporta infrastruktūras tīkla izveidi. Otrkārt,	Svītrot “(republikas pilsētās)”	Rindkopā apgalvotais neattiecas uz Latviju. Latvijā tikai daži no centriem var pretendēt uz ekonomisko pašpietiekamību, īpaši pēc pēdējās nodokļu reformas.
	tas ļautu attīstīt perspektīvos saimnieciskās darbības virzienus teritorijā un atbilstoši uzņēmēju vēlmēm un vajadzībām pakārtot tiem visu veidu nepieciešamo infrastruktūru. ⁶		
16.	Pašlaik republikas pilsētas ar ap tām esošajiem novadiem neveido vienotu	1)Svītrot	1)Kapitālismā un demokrātijā nevar

⁵ Skat., piemēram: Homan, J., Howl, D., and Tosics, I. 2007. *URBACT METROGOV Final Report*. Pieejams: <http://urbact.eu/sites/default/files/metrogov.pdf>;

OECD. 2015. *Governing the City*. OECD Publishing. Pieejams: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264226500-en>

⁶ VARAM sagatavotais informatīvais ziņojums "Par valsts administratīvi teritoriālo iedalījumu un valsts pārvaldes institūciju sadarbības teritoriju izveidi". Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40421841&mode=mk&date=2017-05-03>

<p>administratīvu, ekonomisku un saimniecisku vienību, un nesekmē šo teritoriju potenciāla pilnvērtīgu izmantošanu. Tāpat ikdienas svārstmigrācija lielākoties ir uz un no pilsētām, tādēļ arī iedzīvotājiem ērtāk būtu pakalpojumus saņemt vienas pašvaldības ietvaros. Vienlaikus, neskatoties uz to, ka republikas pilsētas ir nozīmīgākie ekonomiskās aktivitātes centri, arī tajās iedzīvotāju skaits ir samazinājies (sk. 1. tabulu). Tas liek secināt, ka pilsētu kā atsevišķu pašvaldību pastāvēšana nav ilgtspējīga.</p>	<p>“un nesekmē šo teritoriju potenciāla pilnvērtīgu izmantošanu.” 2) Svītrot pēdējo teikumu.</p>	<p>runāt par vienotu ekonomisko un saimniecisko vienību. Tāda nav arī vajadzīga. 2) Vajadzētu saprast vai runā par ilgtspējību, vai par pašpietiekamību. Apgalvojums ir pretrunā ar esošo Eiropas un pasaules pieredzi.</p>
---	--	---

1. tabula. Iedzīvotāju skaits republikas pilsētās gada sākumā

Pašvaldība	1990	2008	2018
Rīga	909 135	697 272	637 971
Daugavpils	126 575	101 705	83 250
Liepāja	114 337	81 748	69 180
Jelgava	73 455	62 822	56 383
Jūrmala	60 620	52 800	49 073
Ventspils	50 235	41 319	34 855
Rēzekne	42 832	35 126	28 156
Valmiera	29 476	26 564	23 063
Jēkabpils	30 726	26 132	22 188

Dati: CSP, 2018

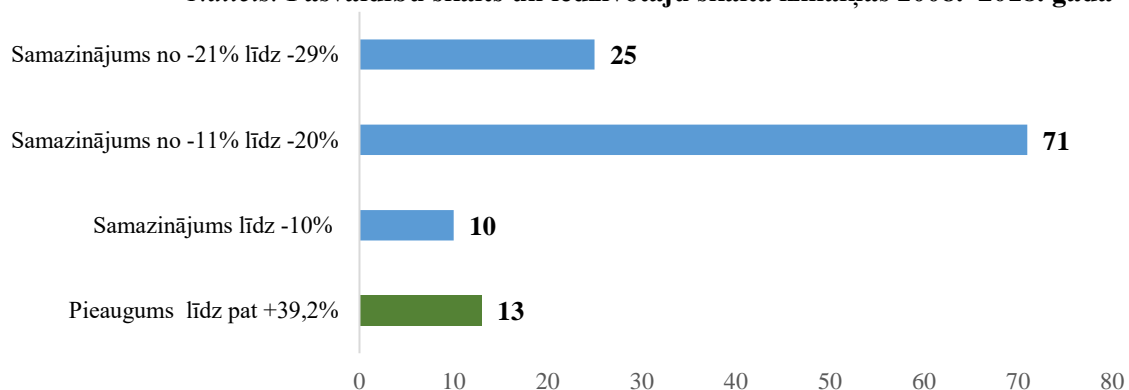
<p>17.</p>	<p>Apvienojot republikas pilsētas ar apkārtējiem novadiem, tas neietekmētu to nacionālās nozīmes attīstības centra statusu, kas šīm pilsētām noteikts Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030. gadam. Līdz ar netiktu ietekmēta arī noteiktas politikas veidošana attiecībā uz nacionālās nozīmes centriem.</p>	<p>Papildināt: Tomēr pastāv draudi, ka izslēdzot pašvaldību no pilsētas statusa tai nebūs pieejama ES pilsētvides attīstības programma.</p>	<p>Jānorāda uz iespējamajiem riskiem</p>
------------	--	---	--

3. Esošās situācijas raksturojums

N.p.k.	Projekta teksts	Piedāvātā redakcija	Pamatojums
<p>18.</p>	<p>Pašvaldību darbības jomas. Ņemot vērā pašvaldību sistēmā notikušās juridiskās un funkcionālās reformas, secināms, ka Latvijā pakāpeniski ir</p>	<p>Aizstāt vārdu “valsts” ar vārdu “publiskās”</p>	<p>2.pielikuma jomas nenodala valsts funkcijas (kuras pašvaldība veic</p>

	izveidota bāze funkcionāli spēcīgu vietējo pašvaldību darbībai. Šodienas situācijā pašvaldību loma valsts pārvaldes sistēmā tikai pieaug, kas pašvaldībām prasa atbildīgi risināt jautājumus savu iedzīvotāju interesēs. Lai radītu priekšstatu par pašvaldību darbības jomām, ziņojumā ir uzskaitītas pašvaldību darbības jomas nozaru griezumā (sk. 2. pielikumu).		Latvijas Republikas vārdā) no pašvaldību funkcijām (kuras veic paašvaldībaas vārdā)
19.	Iedzīvotāju skaita izmaiņas. Iedzīvotāju skaits veido pamatu jebkurai pašvaldībai, un to skaits tiešā veidā ietekmē pašvaldības budžeta ieņēmumus. Lielākajā daļā Latvijas pašvaldību iedzīvotāju skaits ir samazinājies (sk. 3. pielikumu). Iedzīvotāju skaita pieaugums ir pamatā Pierīgas pašvaldībās (sk. 1. attēlu).	Izslēgt: “veido pamatu jebkurai pašvaldībai”	Pašvaldības iedzīvotāju skaits ietekmē tikai teritorijaas apsaimniekošanas iespējas. Tas neietekmē iespēju sniegt kvalitatīvus pakalpojumus.

1.attēls. Pašvaldību skaits un iedzīvotāju skaita izmaiņas 2008.–2018. gadā

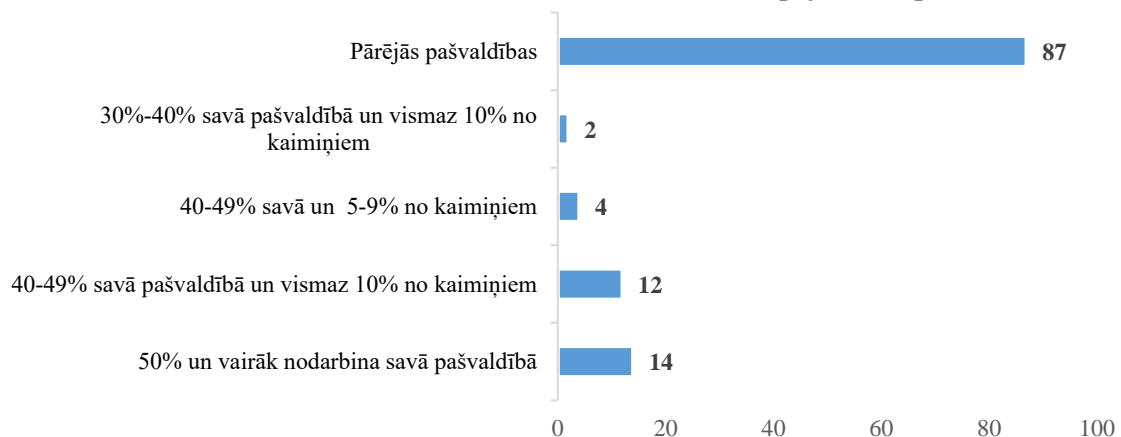
Dati: CSP

20.	Nodarbinātība. Viens no galvenajiem faktoriem iedzīvotāju skaita samazinājumam reģionos ir migrācija, kas cieši saistīta ar darba iespējām. Tikai 38% iedzīvotāju ir darba iespējas savā pašvaldībā (sk. 2. attēlu). ⁷	Papildināt Vērtējot šos datus jāņem vērā, ka uzņēmuma vai iestādes juridiskā adrese ir vāji saistīta ar teritoriju, bet	Bez papildinājuma vērtējums ir maldinošs.
------------	--	--	---

⁷ Aprēķini veikti, izmantojot VSAA datus par darba devēja un darba ņēmēja reģistrēto atrašanās vietu (2017.gads) – aprēķins veikts dalot pašvaldībā reģistrēto darba devēju (uzņēmēju) nodarbināto pašvaldības iedzīvotāju skaitu (darbinieku) ar pašvaldībā reģistrēto kopējo darba ņēmēju (darbinieku) skaitu.

		fiziskāas personas adrese raksturo juridisko saiti ar pašvaldību, nevis dzīves vietu.	
--	--	---	--

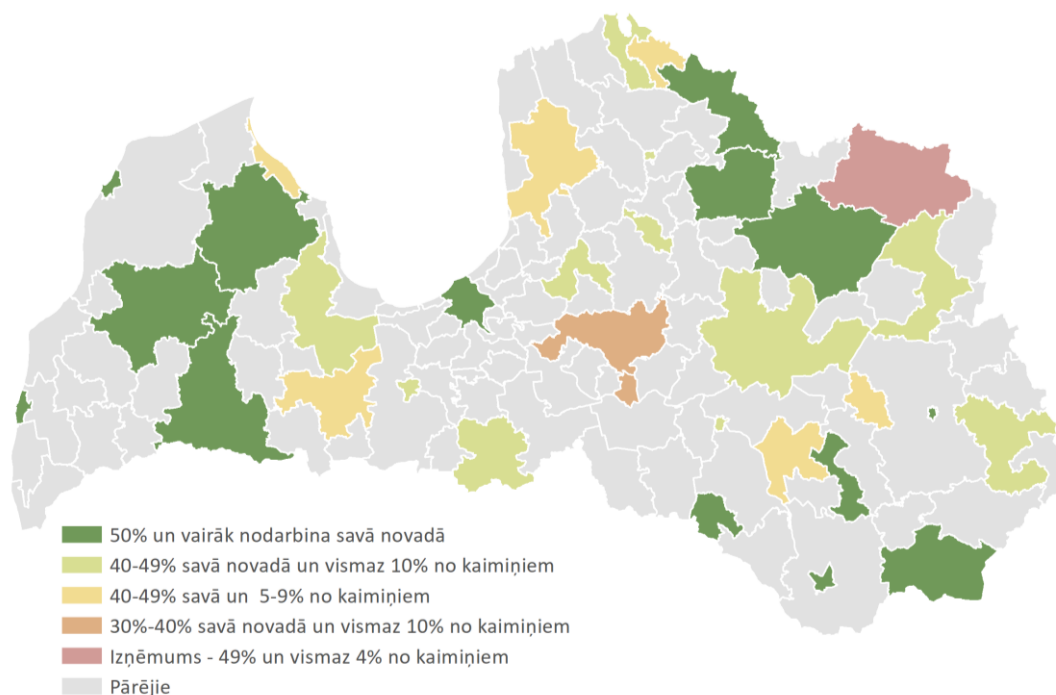
2. attēls. Pašvaldību skaits, kur ir darba iespējas savā pašvaldībā

Dati: VSAA, aprēķins VARAM

21.	Vērtējot darba vietu pieejamību pašvaldībās, redzams (sk. 3. attēlu), ka 33 pašvaldībās ir būtiski augstākas darba iespējas un ikdienas migrācija uz tām:		
	<ul style="list-style-type: none"> 14 pašvaldībās darba iespējas ir vismaz 50% savas pašvaldības darbības vecuma iedzīvotājiem; 		
	<ul style="list-style-type: none"> 19 pašvaldības, lai arī nodrošina darba iespējas savas pašvaldības iedzīvotājiem 30%–49% apmērā, vienlaikus ir būtiski darba devēji arī kaimiņu pašvaldībām. 14 pašvaldības nodarbina 10%–30% no kaimiņu pašvaldību darbības vecuma iedzīvotājiem.⁷ 		

3. attēls. Iedzīvotāju īpatsvars, kam ir darba iespējas savā pašvaldībā

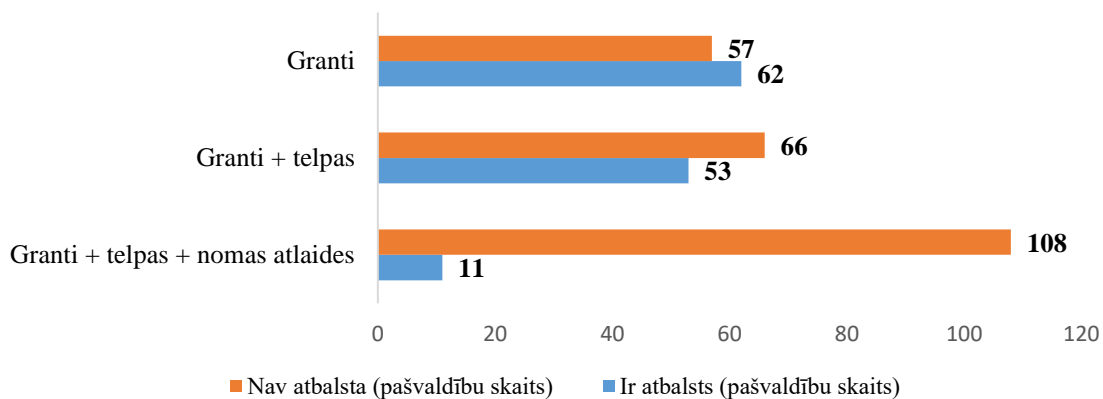

Dati: VSAA, aprēķins VARAM

<p>22.</p>	<p>Uzņēmējdarbības veicināšana. Viena no pašvaldību autonomajām funkcijām ir sekmēt saimniecisko darbību attiecīgajā administratīvajā teritorijā un rūpēties par bezdarba samazināšanu. Pašvaldības to veic, izmantojot Eiropas Savienības fondu iespējas un veidojot pašvaldību budžeta atbalsta instrumentus. Pašvaldībām ir iespējas uzņēmējiem piedāvāt gan nekustamo īpašumu (telpas), gan grantus (finansējumu) – tiešo atbalstu uzņēmējiem produktu vai pakalpojumu attīstībai, visbiežāk mazajiem komersantiem un uzsācējiem (sk. 4. attēlu).</p>	<p>Papildināt aiz virsraksta: Teritorijas izvēli investīcijām, vai esošā uzņēmuma saglabāšanai galvenokārt nosaka valsts politika: valstij piekrītošo nodokļu atvieglojumi, tranzīta maģistrāļu pieejamība un kvalitāte, sankciju esamība pret pierobežas vaalstīm un citi faktori. Tai skaitā – valsts vietējo ceļu uzturēšana un valsts mērķdotāciju apjoms pašvaldības infrastruktūrai. Tomēr izvēli ietekmē arī</p>	<p>Bez papildinājuma teksts ir maldinošs.</p>
-------------------	--	---	---

		paašvaldības atbalsta pasākumi.	
--	--	---------------------------------	--

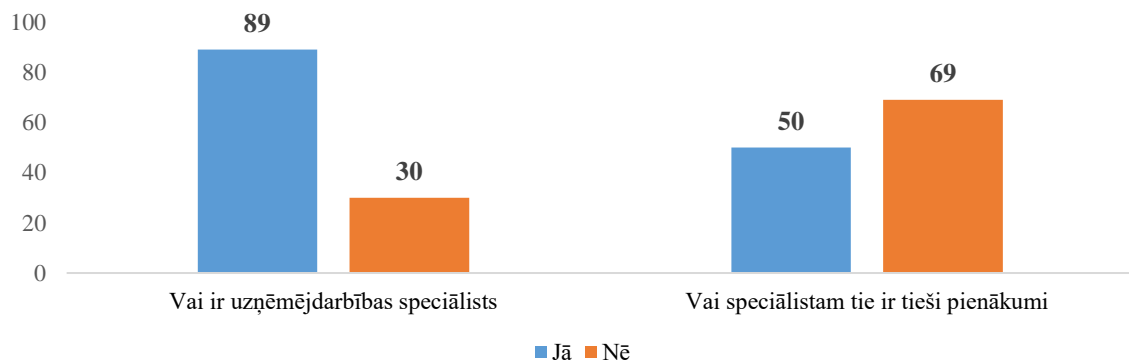
4. attēls. Pašvaldību skaits un pašu atbalsts uzņēmējiem

Informācija: VARAM apkopots, 2018

<p>23.</p>	<p>Atbalsta instrumentu izmantošana ir cieši saistīta ar pašvaldību kapacitāti – proti, to vai pašvaldībā ir īpaša izveidota struktūrvienība vai vismaz speciālists, kas nodarbojas ar uzņēmējdarbības jautājumiem. Šobrīd 30 pašvaldībās šādu struktūrvienību vai speciālista, kas būtu atbildīgs tieši par uzņēmējdarbības jautājumiem, nav. Tāpat vairākiem uzņēmējdarbības speciālistiem pašvaldībās tie nav vienīgie pienākumi, un tikai 50 pašvaldībās tas ir pamatuzdevums attiecīgajam speciālistam (sk. 5. attēlu).</p>	<p>Papildināt: Svarīgākais atbalsta instruments ir veicināt viedu cilvēkresursu pieejamību. Šī pieejamība galvenokārt ir atkarīga no kultūras un brīvā laika pasākumiem, izglītības pieejamības.</p>	<p>Pašvaldību loma šai ziņā ir daudz lielāka, nekā nodrošinot uzņēmējdarbības speciālista esamību vai neesamību. Ja nebūs cilvēkresursu, investīcijas piesaistīt nevarēs.</p>
-------------------	--	--	---

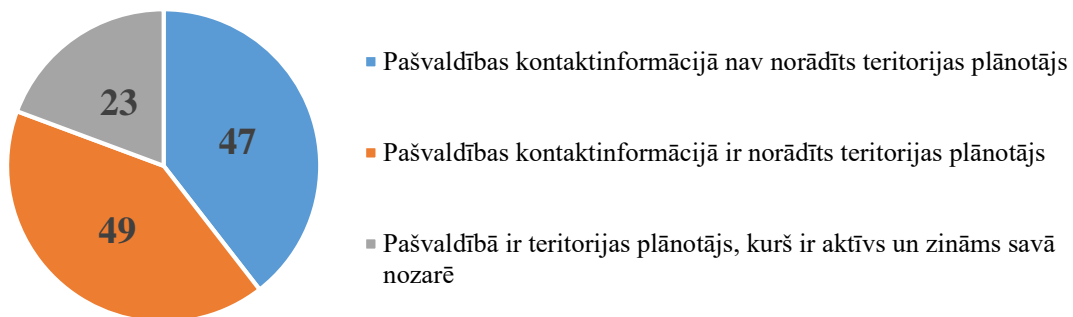
5. attēls. Uzņēmējdarbības speciālisti pašvaldībās

Informācija: VARAM apkopots, 2019

24.	<p>Teritorijas attīstības plānošana.</p> <p>Teritorijas attīstības plānošana pašvaldību līmenī ir savstarpēji saistītu dokumentu un instrumentu kopums – vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojums, lokālplānojums un detālplānojums. Pašvaldībām jāspēj kvalitatīvi plānot attīstību ilgtermiņā (25 gadi) un vidējā termiņā (7 gadi), nodrošinot atbilstoši izglītotu speciālistu kopumu. Tomēr vairākās pašvaldībās nav teritorijas attīstības plānošanas speciālista, kam tie būtu pamata pienākumi (sk. 6. attēlu). Tāpat pašvaldību teritorijas attīstības dokumentu izstrādē visbiežāk tiek izmantots ārpalpojums, kas ne vienmēr nodrošina pilnvērtīgu saikni ar iedzīvotājiem attīstības plānošanas jautājumos.</p>	<p>Papildināt</p> <p>Tomēr izšķirošais faktors plānošanas kvalitātē ir vietējo politiķu izpratne un ieinteresētība.</p> <p>Plānu īstenošanas efektivitāte ir lielā mērā atkarīga no valsts politikas attīstības projektu finansēšanā un vadības kārtības noteikšanā.</p> <p>Pastāvot attīstības vadības centralizācijai, uzticība plāniem mazinās, jo pašvaldībai grūti piesaistīt līdzekļus izvēlētajām prioritātēm.</p>	<p>Papildinājums paskaidro nelielo interesi par plānu saturu.</p>
-----	---	---	---

6. attēls. Teritorijas plānotāji pašvaldībās

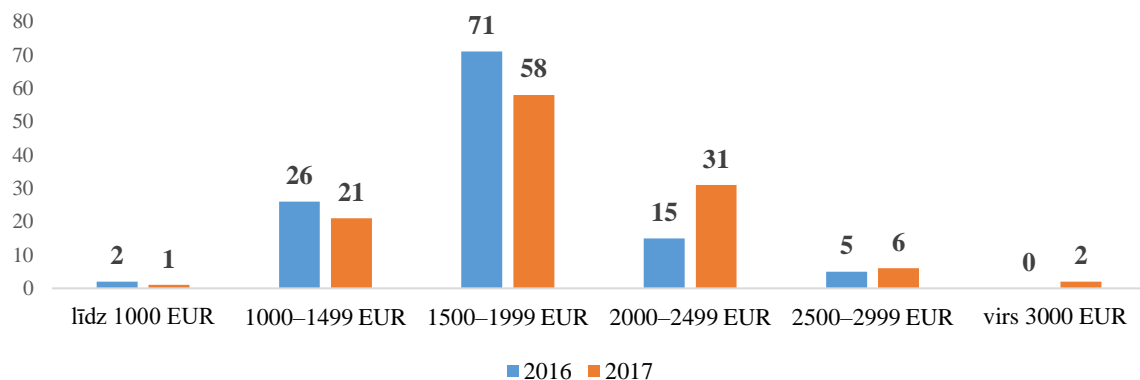

Informācija: VARAM vērtējums, 2019

N.p.k.	Pēc VARAM rīcībā esošās informācijas, teritorijas plānojumu izstrādē biežāk konstatētās kļūdas ir šādas:		
	<ul style="list-style-type: none"> nepilnīga situācijas analīze, attīstības prognožu trūkums, pretrunīgi datu avoti, telpiskās analīzes un argumentācijas trūkums par pieņemtajiem lēmumiem atbildēs uz iedzīvotāju iesniegumiem; 		

	<ul style="list-style-type: none"> • likumā un noteikumos noteikto plānošanas dokumentu izstrādes nosacījumu un procedūras termiņu neievērošana; 		
	<ul style="list-style-type: none"> • tādu normu iekļaušana apbūves noteikumos, kam nav dots deleģējums; 		
	<ul style="list-style-type: none"> • pašvaldības izstrādāto dokumentu – ilgtermiņa attīstības stratēģijas, attīstības programmas un teritorijas plānojuma – savstarpēja nesaskaņotība sasniedzamajos mērķos un uzdevumos; 		
	<ul style="list-style-type: none"> • formāla pieeja sabiedrības līdzdalības procesa nodrošināšanā, izpildot normatīvo aktos noteiktās minimālās prasības sabiedrības iesaistē. 		
25.	<p>Izglītība. Gādāt par iedzīvotāju izglītību ir viena no pašvaldību autonomajām funkcijām, turklāt tā finanšu ziņā ir visapjomīgākā. No 2014. līdz 2018. gadam pašvaldību izdevumi izglītības jomai bijuši ap 40% no kopējiem pašvaldības budžeta izdevumiem.⁸ Savukārt vērtējot budžeta izdevumus uz vienu izglītojamo, 2017. gadā starp pašvaldībām ir vērojama liela atšķirība – starpība starp lielākajiem un mazākajiem izdevumiem ir pat trīs reizes (sk. 7. attēlu).</p>	<p>Papildināt: Jāņem vērā, ka izdevumi uz vienu izglītojamo ir saistīti ar atšķirīgām vajadzībām dažādās teritorijās un nav uzskatāma par trūkumu.</p>	<p>Bez papildinājuma iespējama neadekvāta datu interpretācija.</p>

7. attēls. Pašvaldību skaits pēc izdevumiem uz vienu izglītojamo

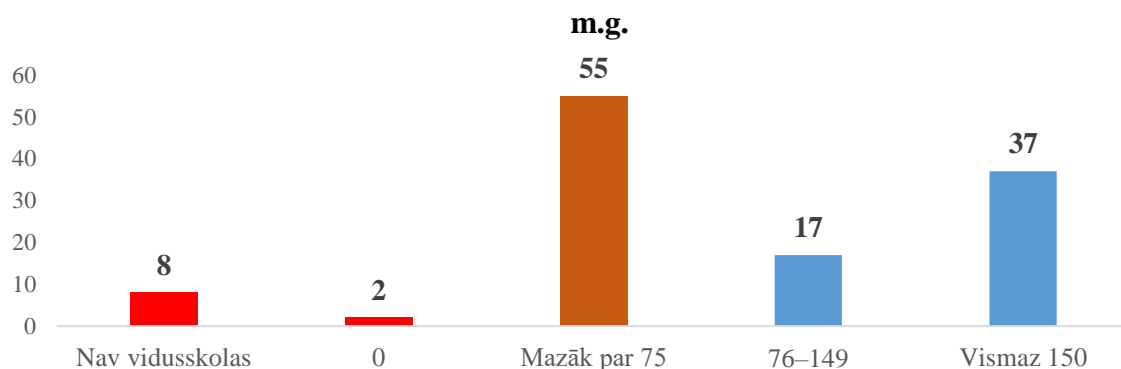

Dati: Reģionālās attīstības indikatoru modeļa (RAIM) aprēķini

⁸ Datu avots: Valsts kase.

	Aplūkojot situāciju pašvaldībās 2018./2019. mācību gadā (sk. 8. attēlu), secināms, ka 57 pašvaldībās to vidusskolā(s) skolēnu skaits 10.–12. klašu grupā ir mazāks nekā 75, t.sk. divās pašvaldībās to vidusskolā 10.–12. klašu posmā nav neviena skolēna. Savukārt astoņos novados vidusskolu nav.	
--	---	--

8. attēls. Pašvaldību skaits pēc skolēnu skaita vidusskolu 10.-12. klašu posmā 2018./2019.

Dati: Valsts izglītības informācijas sistēma, precizēta informācija uz 01.09.2018.

	2017. gadā izstrādātajā pētījumā “Optimālā vispārējās izglītības iestāžu tīkla modeļa izveide Latvijā” rekomendētais minimālais skolēnu skaits vidusskolas posmā ir 150 skolēnu, bet vietās, kur 25 km rādiusā nav citas vidusskolas, 75 skolēni. ⁹		
	Vienlaikus jāņem vērā, ka līdztekus vispārizglītojošajām izglītības iestādēm vidējo izglītību nodrošina arī profesionālās izglītības iestādes, kas lielākoties ir valsts iestāžu pakļautībā. Lielākā daļa no tām (40) ir koncentrētas reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centros, no kurām 16 atrodas Rīgā.		
26.	Pašvaldību sadarbība autonomo funkciju izpildē. Pašvaldību funkcionālās sadarbības iespēja tika vairāk veidota pārejas periodam, kad tika uzsākta	1) Papildināt aizvirsraksta: Kopš 1998.gada līdz pat	Sadarbības apkarošana ir antikonstitucionāla, tāpēc šādi

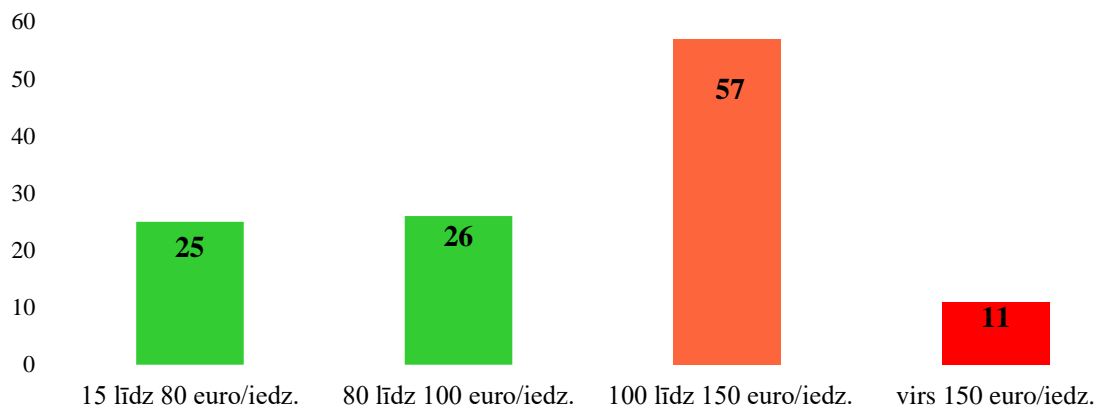
⁹ SIA “Karšu izdevniecība Jāņa sēta” 2017. gadā Izglītības un zinātnes ministrijas pasūtījumā veiktais pētījums “Optimālā vispārējās izglītības iestāžu tīkla modeļa izveide Latvijā”.

	pašvaldību juridiskā reforma – proti, funkcionālā pārdale starp rajonu un vietējām pašvaldībām. Šodienas situācijā vērtējams, vai racionālāk nebūtu noteikt tādas administratīvās teritorijas, kurās pašvaldības patstāvīgi spētu izpildīt tām likumos noteiktos uzdevumus, tādejādi arī iedzīvotājiem radot pārlicību par savas pašvaldības darbotiespēju. Nākotnē pašvaldību funkciju nodošana izpildei citām pašvaldībām būtu pieļaujama tikai likumā noteiktos īpašos gadījumos. Šāda pieeja neattiektos uz situācijām, kad pašvaldības racionālu apsvērumu dēļ izveidotu kopīgas iestādes likumā “Par pašvaldībām” noteiktajā kārtībā.	2009.gadam pašvaldību sadarbība tika apkarota, lai veicinātu brīvprātīgu apvienošanās. Tas bija pretrunā ar Latvijas pievienošanās Hartas 10.pantam. 2)Svīrot pēdējos divus teikumus.	priekšlikumi jāizslēdz.
27.	VARAM 2018. gadā ir apkopojusi informāciju no pašvaldībām par faktisko situāciju pašvaldību sadarbībā. Ņemot vērā iepriekšminēto, secināms, ka situācija pašvaldību sadarbībā ir šāda:		
	2) funkcijas deleģēšana citai pašvaldībai – 55 gadījumi (sk. 4. pielikumu);		
	4) kopīgi izveidotas 11 iestādes (sk. 5. pielikumu);		
	6) kopīgi izveidotas 33 kapitālsabiedrības (sk. 6.pielikumu).		
		Papildināt: Pašvaldību sadarbība arī pēc reformas būs viens no produktivitātes un kvalitātes faktoriem.	Nepieciešams, lai nebūtu nelegitīma interpretācija
28.	Pašvaldību administratīvie izdevumi. Veicot aprēķinus par pašvaldību administratīvajiem izdevumiem laika periodā no 2014. līdz 2017. gadam (sk. 7. un 8. pielikumu) ¹⁰ , VARAM ir secinājusi,	Papildināt aiz virsraksta: Lielāki vai mazāki administratīvie	Papildinājums nepieciešams adekvātai tālākā teksta interpretācijai.

¹⁰ Pašvaldību administratīvie izdevumi aprēķināti no pašvaldību kopējiem izdevumiem (pamatbudžetā un speciālā budžetā) vispārējiem vadības dienestiem (kods 01.000) atņemot procentmaksājumus (kods 4000) un iemaksas Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā (kods 7260). Izdevumu klasifikatori izmantoti atbilstoši 2005.gada

	ka vērojamas ievērojamas atšķirības gan rēķinot uz iedzīvotāju skaitu (9. attēls), gan procentuāli pret budžeta izdevumiem.	izdevumi raksturo specializācijas pakāpi – cik lielā mērā pašvaaldību funkcijas veic speciālisti (mazi administratīvie izdevumi) vai ģenerālisti (lielāki administratīvie izdevumi). Daudzos gadījumos specializācija veicina kvalitāti, kaut arī palielina kopējās izmaksas.	
--	---	---	--

9. attēls. Administratīvie izdevumi (vidējais 2014.-2017.), euro/iedz.

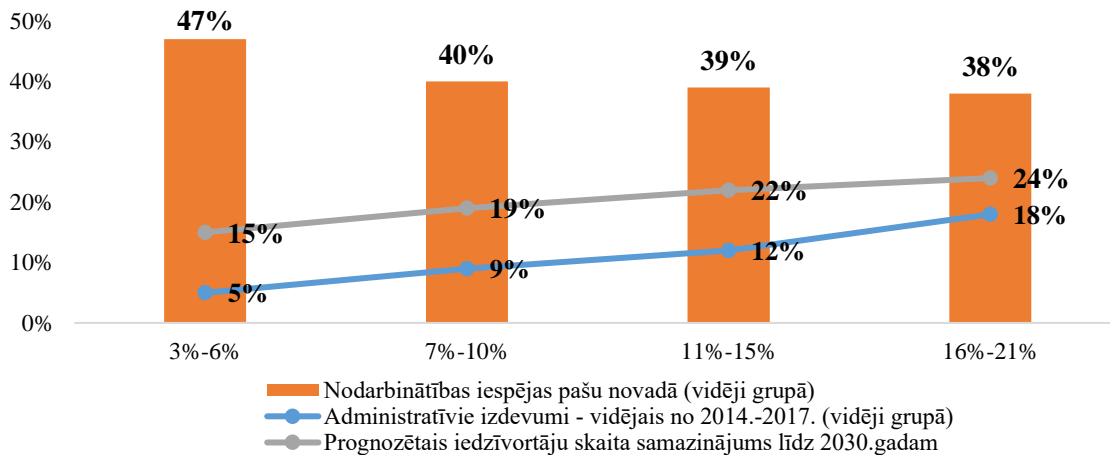

Dati: Valsts kase, PMLP, VARAM aprēķins

29.	Vērtējot pašvaldības pēc administratīvajiem izdevumiem, ir identificējama likumsakarība (sk. 10. attēlu) – pašvaldībās ar augstākiem administratīvajiem izdevumiem ir arī mazākas darba iespējas un daudz lielāks prognozētais iedzīvotāju skaita samazinājums līdz 2030. gadam.	Izslēgt rindkopu un 10.attēlu	Šai rindkopai nav pamatojuma, jo cēloņsakarību neraksturo aritmētiskais vidējais
-----	--	-------------------------------	--

Līdz ar to šajās pašvaldībās ir lielāka iespēja, ka administratīvie izdevumi uz vienu iedzīvotāju turpinās pieaugt, un tām ir arī daudz mazākas iespējas pašām nopelnīt papildu ieņēmumus.		
--	--	--

10. attēls. Pašvaldību administratīvie izdevumi un iedzīvotāju skaita izmaiņas un nodarbinātības iespējas (izņemot Rīgu un Pierīgas statistisko reģionu)

Dati: Valsts kase, PMLP, CSP, VARAM aprēķins

Investīciju spēja. Lai mainītu reģionālās attīstības tendences, būtiskas ir ne tikai valsts nodrošinātās atbalsta iespējas, piemēram, attiecībā uz Eiropas Savienības fondu apguvi. Liela nozīme ir arī pašvaldību budžeta iespējām veikt ieguldījumus savas teritorijas attīstībai.		
Vērtējot pašvaldību kopbudžeta faktiskos izdevumus, secināms, ka uz 2019. gada 31. janvāri 18,8% veido kapitālie izdevumi, bet 81,2% ir uzturēšanas izdevumi. Ņemot vērā vidējo pašvaldības budžetu 2018. gadā ¹¹ , kas ir 8 617 876 <i>euro</i> uz pašvaldību, tad vidējie kapitālie izdevumi veido 1 551 218 <i>euro</i> uz pašvaldību. Vienlaikus investīciju nepieciešamība		
pašvaldībām ir daudz augstāka – piemēram, 1 km ceļa izmaksas veido vidēji 1 milj. <i>euro</i> . ¹² Tādēļ būtisku attīstības projektu realizācijai pašvaldība izmanto Valsts kases aizdevumus. Ņemot par pamatu vidējo pašvaldības budžetu (8 617 876 <i>euro</i>), maksimālais saistību apjoms (20%), ko pašvaldība var uzņemties, būtu 1 723 575 <i>euro</i> . Vienlaikus		

¹¹ Plānotie pamatbudžeta ieņēmumi bez mērķdotācijām un iemaksām PFIF.

¹² Latvijas Valsts autoceļu noteiktās vidējās asfaltētas ceļa izmaksas ir 929 572 *euro* <https://lvceli.lv/faq/#kadas-ir-celu-buvdarbu-izmaksas>

	saistību apjoms nekad nav absolūti brīvs un 2018. gada beigās pašvaldības bija izmantojušas vidēji 7% no saistībām jeb uz vienu vidējo pašvaldību veidotu:		
	<ul style="list-style-type: none"> • 619 361 <i>euro</i> šobrīd uzņemto saistību apjoms (7%); 	•	•
	<ul style="list-style-type: none"> • 1 104 214 <i>euro</i> iespēja vēl uzņemties saistības (13%). 	•	•
	Līdz ar to būtiska ir pašvaldību spēja uzņemties saistības, kas var nodrošināt attīstības iespēju plānošanu. Uz 2018. gada beigām saistības 1 000 000 <i>euro</i> apmērā varētu uzņemties 46 pašvaldības (nepārsniedzot 20% saistību apmēru).		

11. attēls. Pašvaldību saistības, % no budžeta, dati par 2018. gadu

Dati: Finanšu ministrija

<p>30.</p>	<p>Pašvaldību finanšu izlīdzināšana. Ņemot vērā pašvaldību terit orižu lielās sociālekonomiskās atšķirības, kas veidojušās reģionālo ekonomisko atšķirību dēļ, pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēma ir nepieciešama. 2018. gadā 45 pašvaldībām dotācija no pašvaldību izlīdzināšanas fonda bija vairāk nekā 15% no to kopbudžeta (lielākais īpatsvars bija 31%). Kopš jaunā Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likuma pieņemšanas laika periodā no 2016. līdz 2018. gadam iemaksas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā ir veikušas vairākas Pierīgas novadu pašvaldības, kā arī Rīgas, Ventspils un Jūrmalas pilsētas pašvaldības (sk. 2. tabulu).</p>	<p>Papildināt: Pašvaldību ienākumu nevienlīdzību īpaši sekmēja nodokļu reforma, tai skaitā progresivitātes palielināšana IIN. Progresivitāte kalpo valsts funkcijas veikšanai – samazināt ieņēmumu nevienlīdzību ar visā valstī vienādu līdzekli, tāpēc būtu attiecināma uz darbspēka nodokļa valsts daļu. Speciālajai dotācijai nākamajos gados krasi jāpieaug, taču šis</p>	<p>Jāparāda patieso iemeslu finanšu izlīdzināšanas problēmai. Jānovērš nepareizs priekšstats, ka lielākās pašvaldības iegulda vairāk. Otrā un trešā lielākās pašvaldības ir starp lielākajiem saņēmējiem.</p>
-------------------	---	---	--

		pieaugums neraksturo pašvaldību vājumu bet valsts politikas nepilnību. Papildināt: 2 tabulas datus ar iemaksām uz vienu iedzīvotāju.	
--	--	---	--

2. tabula. Pašvaldību un valsts iemaksas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā 2019.gadā¹³

N.p.k.	Republikas pilsēta / novads	Plānotās iemaksas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā (euro)
1.	Rīga	86 903 528
2.	Jūrmala	11 531 214
3.	Ventspils	481 299
Republikas pilsētās kopā		98 916 041
1.	Mārupes novads	5 484 468
2.	Garkalnes novads	3 500 766
3.	Ķekavas novads	2 806 215
4.	Carnikavas novads	2 174 808
5.	Babītes novads	2 076 910
6.	Stopiņu novads	1 137 381
7.	Ikšķiles novads	1 089 837
8.	Ādažu novads	928 816
9.	Saulkrastu novads	680 747
Novados kopā		19 879 948
Valsts budžeta dotācija		87 916 698
<ul style="list-style-type: none"> • Dotācija pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondam 35,82 milj. euro • Speciālā dotācija 52,09 milj. euro, kas pievienota pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondam 		
Pašvaldības un valsts kopā:		206 712 688

4. Kā teritoriālā reforma varētu nākotnē ietekmēt pašvaldību darbību?

31.	Rīgas un Pierīgas jautājums. Situācija Rīgā un tās apkārtnē ir atšķirīga nekā pārējā Latvijā – gan no demogrāfisko rādītāju, gan svārstmigrācijas, gan ekonomisko rādītāju aspektiem. Pēdējo 10–15 gadu laikā teritorijas tiešā Rīgas tuvumā ir stipri mainījušās no apdzīvojuma struktūras viedokļa. Tās ir ar Rīgas pilsētu ir cieši ekonomiski,		
-----	---	--	--

¹³ FM aprēķini:

http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/pasvaldibu_finansu_uzraudziba/pasvaldibu_finansu_izlidzinasana/2019_gadam/

	<p>sociāli un arī infrastruktūras ziņā saistītas, kas rada nepieciešamību teritorijām vairākus attīstībai un dzīves kvalitātei būtiskus jautājumus risināt kopīgi. Rīga un Pierīga ir arī Latvijas reģions ar vislabākajiem ekonomiskās attīstības rādītājiem, un tā iedzīvotāji ir ar visaugstāko ienākumu līmeni Latvijā, no kā caur iedzīvotāju ienākuma nodokli veidojas arī pašvaldību budžets.</p>		
	<p>Pierīga šī ziņojuma izpratnē ir tās pašvaldības, kas ir Rīgai pieguļošas, kur svārstmigrācija un migrācija pakalpojumu (tostarp izglītības pakalpojumu) saņemšanai ir visizteiktākā un kurām ar Rīgu ir arī funkcionālas saiknes tādās jomās kā, piemēram, ūdensapgāde un kanalizācija, atkritumu apsaimniekošana, sabiedriskais transports (piemēram, teritorijās iestieptas Rīgas pilsētas sabiedriskā transporta maršruti) u.c.</p>	<p>Aizstāt “Rīgai pieguļošas” ar Rīgas tuvumā</p>	<p>Metropoles areāls ir daudz plašāks, nekā tas izriet no teksta</p>
32.	<p>Attīstības centrs, ar ko Pierīgas pašvaldībām ir ciešākās ekonomiskās un funkcionālās saiknes, ir Rīgas pilsēta. Rīgā un tai pieguļošajās teritorijās koncentrējas vairāk nekā 40% Latvijas iedzīvotāju, līdz ar to Rīgā un Pierīgā administratīvo teritoriju veidošanā būtu jāizmanto cita pieeja. Šī būtu atkāpe, kas teritoriālās reformas kontekstā iecerēta Pierīgai – proti, tās ietvarā pašvaldības veidojamas, neiekļaujot tajās reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centru.</p>	<p>Svītrot pēdējo teikumu (ja tiks izslēgts kritērijs par attīstības centru novadā)</p>	<p>Teritorijas bez attīstības centriem (policentrisms monocentrisma vietā) ir lietderīgas arī citur Latvijā</p>
33.	<p>Lai racionālāk izmantotu finanšu līdzekļus un piedāvātu daudzveidīgāku pakalpojuma klāstu iedzīvotājiem, pašreizējās teritoriālās reformas kontekstā Pierīgā vairāki novadi būtu apvienojami. OECD 2014. gada darba dokumentā “Metropoļu pārvaldības apsekojums” ir secināts, ka trīs būtiskākās jomas, kurās pārvaldība tiek organizēta metropoles areāla vai pilsētoreģiona līmenī, ir reģionālā attīstība, satiksme un telpiskā plānošana.</p>	<p>Svītrot pirmo teikumu.</p>	<p>Apvienošana apvienošanas pēc nav atbalstāma.</p>

34.	Pašreiz sadarbība starp Rīgu un Pierīgas pašvaldībām iepriekšminētajās būtiskajās jomās ir vāja un fragmentēta gan no teritoriālā, gan nozaru viedokļa, un ir secināts, ka sekmīgākai jautājumu koordinēšanai un Rīgas un Pierīgas attīstībai ir nepieciešama arī valsts līmeņa institūciju iesaiste. ¹⁴	Papildināt: Ideāls risinājums būtu tieši vēlētas reģionālās pašvaldības izveidošana ap Rīgu.	OECD ieteiktās funkcijas ir ar reģionālu mērogu.
	Ņemot vērā iepriekšminēto, Rīgai un Pierīgai nepieciešams būtu noteikt funkcionālu teritoriālo ietvaru, kur pašvaldības kopīgi Rīgas un Pierīgas mērogā plānotu un organizētu tādas jomas kā satiksme, reģionālā attīstība (uzņēmējdarbības un starptautiskās konkurētspējas veicināšana) un telpiskā plānošana.		
	Subsidiaritātes princips un decentralizācija. Kā minēts ziņojuma sākumā, Ministru kabinets pēc Saeimas pieprasījuma 2013. gadā sagatavoja un iesniedza Saeimai atzinumu par valsts tiešās pārvaldes funkciju decentralizācijas iespējām attiecībā uz vietējām pašvaldībām. ¹⁵ Lai arī atzinumā ir skarta virkne jautājumu, tomēr reformas kontekstā var apskatīt galvenās jomas, kurās ir izvērtējama un iespējama decentralizācija. Tās uzskaitītas sadaļas turpinājumā.		
35.	<u>Pašvaldību policija un ugunsdzēsība.</u> Pašlaik pašvaldības ir brīvprātīgi izveidojušas un nodrošina pašvaldības policijas darbību 76 pašvaldībās. Perspektīvā būtu izskatāms jautājums ne tikai par tiesību, bet arī par pienākuma noteikšanu pašvaldībām izveidot pašvaldības policijas, paredzot tām attiecīgu finansējumu un nosakot to kompetenci normatīvajos aktos, lai skaidri sadalītu kompetences starp Valsts policiju un pašvaldības policijām. Jāņem vērā, ka arī Ugunsdrošības un	Aizstāt “normatīvajos aktos” ar “likumā”.	Nevar dažādos normatīvajos aktos noteikt pamata kompetenci, tai jābūt tikai un vienīgi likumā.

¹⁴ Orlovska, D., 2018. *Rīgas metropoles areāla pārvaldības attīstības iespējas*. Maģistra darbs. Latvijas Universitāte.

¹⁵ Pieejams: http://ilgtspejigaattistiba.saeima.lv/attachments/article/702/MK%20atzinums%20par%20funkciju%20dec.iesp%C4%93j%C4%81m_.pdf

	<p>ugunsdzēsības likumā pašvaldībām ir noteiktas tikai tiesības izveidot pašvaldību ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestus. Ņemot vērā iepriekšminēto, funkciju pārklāšanās novēršanai vajadzētu izvērtēt praktiskos darbības aspektus institūcijām noteikto kompetenču apjomam un pienākumiem.</p>		
36.	<p><u>Civilā aizsardzība.</u> Kopīgai valsts institūciju sadarbībai valstī ir noteiktas 36 civilās aizsardzības komisiju pašvaldību sadarbības teritorijas.¹⁶ Civilās aizsardzības jomā ir izvērtējams jautājums, vai pašvaldībām būtu jānosaka pienākums izveidot arī noteiktas civilās aizsardzības struktūras un uzturēt noteiktas materiālās rezerves, ņemot vērā teritorijas apdraudējuma riskus. Tas ļautu operatīvi nodrošināt palīdzību iedzīvotājiem ārkārtas situācijās, tādēļ ka saskaņā ar Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldības likumā noteikto pašvaldībām ir jānodrošina iedzīvotāju evakuāciju no katastrofas apdraudētajām vai skartajām teritorijām, jānodrošina pagaidu izmitināšana, ēdināšana un sociālā aprūpe, kā arī jāveic citi pienākumi.</p>	<p>Papildināt: Šai jomai raksturīga pārmērīga sadrumstalotība. Šī ir tipiska reģionālo pašvaldību funkcija.</p>	
37.	<p><u>Atskurbtuves.</u> Ministru kabineta 2014. gada 16. decembra sēdē tika izskatīts informatīvais ziņojums „Par atskurbšanas telpu tiesisko statusu un pašvaldību labās prakses iniciatīvām atskurbšanas telpu nodrošināšanā”. Minētajā ziņojumā tika norādīts, ka: <i>attiecībā par pašvaldību iesaisti atskurbtuvju darbības izpildē un šīs funkcijas nodošanu pašvaldību autonomajā kompetencē VARAM uzskata, ka šādi jautājumu varētu risināt tikai tad, ja pašvaldības mērogs būtu atbilstošs optimāla atskurbtuvju tīkla izveidei, un</i></p>	<p>Izslēgt</p>	<p>Kamēr nav lēmuma par ambulatoro veselības aprūpes pakalpojumu decentralizāciju, atskurbtuvēm jāpaliek par valsts funkciju, kuru līdz ar finansēm drīkst deleģēt, taču atbildību un</p>

¹⁶ Ministru kabineta 2017. gada 26. septembra noteikumi Nr. 582 “Noteikumi par pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijām”

	<p><i>pašvaldības veidotos ap 30 lielākajām pilsētām.</i>¹⁷ Valsts kontrole 2018. gada 22. februāra revīzijas kopsavilkuma ziņojumā “Kā pašvaldībās tiek nodrošināta sabiedriskā kārtība” iesaka VARAM sadarbībā ar Veselības ministriju, Iekšlietu ministriju, Tieslietu ministriju, Finanšu ministriju un Latvijas Pašvaldību savienību izstrādāt atskurbināšanas pakalpojuma normatīvo regulējumu, nosakot tā sastāvu un par pakalpojuma sniegšanu atbildīgās institūcijas, lai sakārtotu atskurbināšanas pakalpojuma sniegšanu un pārtrauktu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem.”.¹⁸</p>		<p>politiku jā saglabā valstij.</p>
38.	<p><u>Sabiedriskais transports.</u> Lielākā aktivitāte un pieprasījums pēc sabiedriskā transporta pakalpojumiem ir nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centros un ap tiem. Sabiedriskā transporta organizēšana uz attīstības centru nākotnē būtu jānodrošina pašvaldības teritorijas ietvarā, tai skaitā nodrošinot skolēnu pārvadājumu savstarpēju integrāciju (atsevišķi skatot šo jautājumu Rīgā – Pierīgā). Sabiedriskā transporta tīkla operatīvu izmaiņu ieviešanas iespējas būtu jāpakārto uzņēmējdarbības attīstībai, nozīmīgu uzņēmumu atrašanās vietas iekļaujot sabiedriskā transporta tīklā un šajās vietās izveidojot pieturvietas vai galapunktus. Ņemot vērā iepriekšminēto, varētu izvērtēt iespējas noteikt pašvaldībai šādus uzdevumus:</p>	<p>Papildināt: Sabiedriskā transporta organizēšanas funkcijas būtu optimāli noteikt reģionālo pašvaldību pārziņā.</p>	<p>Pat lielu novadu izveidošana nenodrošinās racionālu maršruta tīklu veidošanu.</p>
	<p>2) pārzināt maršrutu tīklu novada teritorijā;</p>		
	<p>4) organizēt sabiedriskā transporta pakalpojumus novada nozīmes maršrutos;</p>		

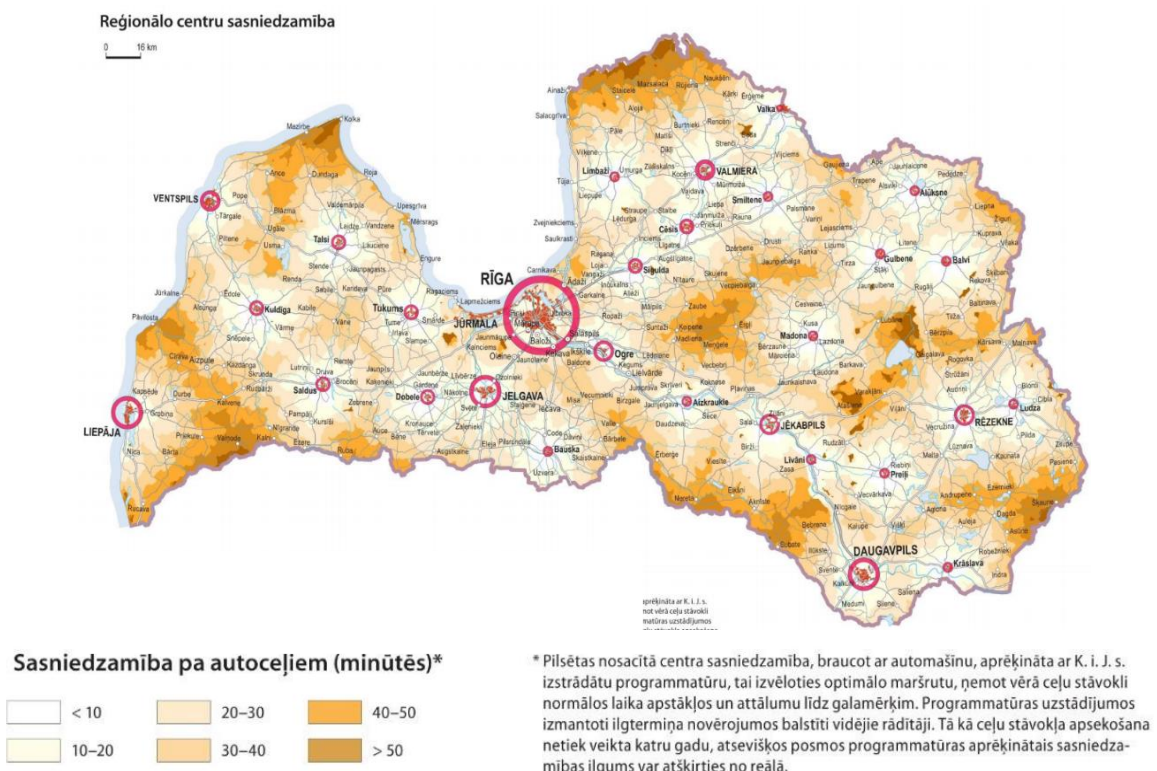
¹⁷ Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40283364&mode=mk&date=2014-12-16>

¹⁸ “Kā pašvaldībās tiek nodrošināta sabiedriskā kārtība”, Valsts Kontroles Piektā revīzijas departamenta 22.02.2018. lēmums, Revīzijas kopsavilkuma ziņojums (sk. ziņojuma 53. lpp), pieejams tiešsaistē: http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-47_2016/Rev%C4%ABzijas%20kopsavilkuma%20zi%C5%86ojums_publicots.pdf

	<p>6) sniegt priekšlikumus Sabiedriskā transporta padomei un Autotransporta direkcijai par sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanu Sabiedriskā transporta padomes kompetencē esošajā maršrutu tīklā.</p>		
39.	<p><u>Autoceļi.</u> Valsts pārziņā atrodas samērā liels maz noslogotu autoceļu tīkls. Atbilstoši subsidiaritātes principam, lēmumi par to uzturēšanu un pārvaldīšanu ir jāpieņem iespējami tuvāk ceļu lietotājiem, tas ir, pašvaldību līmenī. Šī uzdevuma izpildi veicina arī piemēri par vairāku valsts autoceļu posmu nodošanu pašvaldībām. Valsts vietējo autoceļu nodošana pašvaldībām papildinātu pašvaldību kompetencē jau esošo pašvaldību ceļu uzturēšanas funkciju. Jāatzīmē, ka daudzi valsts vietējie autoceļi ir ļoti neapmierinošā stāvoklī. Tāpēc vienlaikus ar minēto autoceļu uzturēšanas funkcijas nodošanu ir jāatrisina jautājums par attiecīgā finansējuma nodrošināšanu minēto ceļu uzturēšanai un rekonstrukcijai. 2013. gadā Saeimai iesniegtajā atzinumā par valsts tiešās pārvaldes funkciju decentralizācijas iespējām attiecībā uz vietējām pašvaldībām tika konstatēts, ka: <i>daudzas aptaujātās pašvaldības ir norādījušas, ka pašvaldība konkrētajā teritorijā labāk izprot ceļu un sabiedriskā transporta</i></p>	<p>Lai plielinātu pašvaldību atbildību par ceļiem ir jāsamazina valsts finansēšanas proporciju publiskā kopbudžeta ieņēmumos. Pašvaldībai jānodod daļu no akcīzes nodokļa par naftas produktiem.</p>	<p>Nepieciešams norādīt, ka pašreizējā pašvaldību finansēšanas sistēma nav domāta pašvaldības ceļu un ielu finansēšanai. Tā ir valdības kļūda, kura pastāv no 90-iem gadiem.</p>
	<p><i>stratēģisko attīstību, tai pieejama elastīgāka investīciju politika, tā var iespējami ātrāk īstenot projektus, kā arī tai ir pieejams daudzveidīgāks finanšu instrumentu loks. Pašvaldībām ir jānodrošina regulāri skolēnu pārvadājumi, taču šo pārvadājumu veikšana ziemā ir apgrūtināta vai pat neiespējama, ja pašvaldību teritorijā esošie ceļi nav savlaicīgi attīrīti. Pašvaldību autoceļu ziemas uzturēšanas darbi tiek veikti</i></p>		

	<i>salīdzinoši operatīvāk nekā valsts reģionālo un vietējo autoceļu uzturēšanas darbi.¹⁹</i>		
40.	2017. gadā pētījumā “Optimālā vispārējās izglītības iestāžu tīkla modeļa izveide Latvijā” secināts: <i>lai depopulācijas apstākļos nodrošinātu iedzīvotājiem nepieciešamo pakalpojumu sasniedzamību jebkurā Latvijas nostūrī, valstij jāuztur spēcīgu reģionālo attīstības centru tīkls, pat tad, ja to mazākā daļa ir ekonomiski pašpietiekama. [...] No 98% iedzīvotāju dzīvesvietām to iespējams paveikt par 40 minūtēm īsākā laika posmā, un tikai 0,2% valsts iedzīvotāju dzīvo tādās vietās, kur nokļūšanai tuvākajā centrā nepieciešamais laiks pārsniedz stundu.”²⁰ 12. attēlā sk. minētajā pētījumā iekļauto karti, kurā attēlota 29 centru sasniedzamība (minūtēs) ar vieglo automašīnu normālos braukšanas apstākļos.²¹</i>	Papildināt: 40 minūtes attiecas uz individuālo autotransportu. Regulāra sabiedriskā transporta nodrošināšana radītu pārmērīgu finanšu slogu.	Skolu tīkla “optimizācija” samazina ministrijas izdevumus, var palielināt pašvaldības izdevumus un vienmēr palielina mājāsaimniecības izdevumus. Tas jāpiemin,

12. attēls. Reģionālo centru sasniedzamība.

¹⁹Pieejams: http://ilgtspējaattistiba.saeima.lv/attachments/article/702/MK%20atzinums%20par%20funkciju%20dec.iesp%C4%93j%C4%81m_.pdf

²⁰ Izglītības ministrijas pasūtītais pētījums “Optimālā vispārējās izglītības iestāžu tīkla modeļa izveide Latvijā”, Izpildītājs: SIA "Karšu izdevniecība Jāņa sēta" 2017.gada 29.septembris, 49.lpp

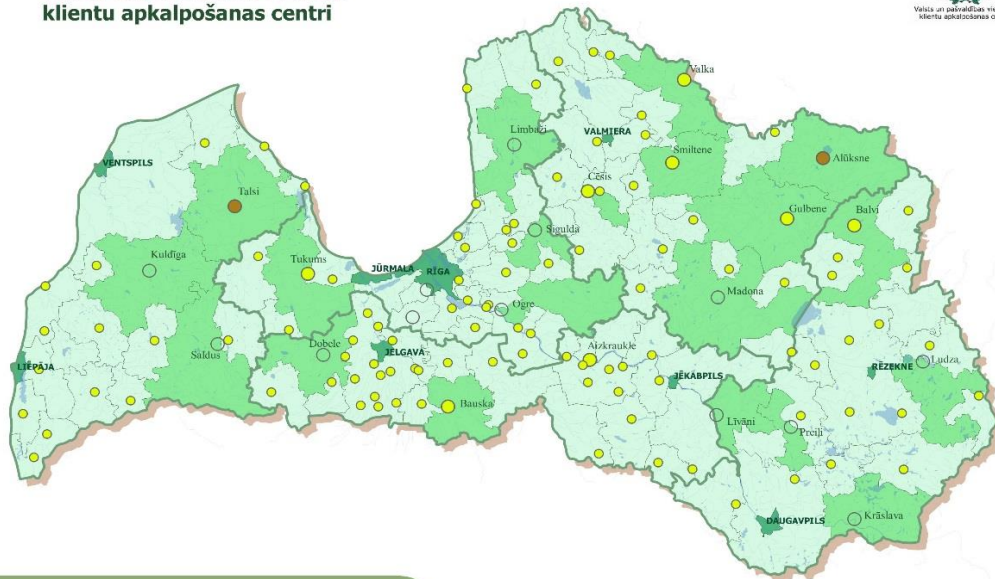
²¹ Turpat.

	<p><u>Valsts un pašvaldības vienotie klientu apkalpošanas centri.</u> Izmantojot modernas tehnoloģijas, daudzus pakalpojumus iedzīvotāji var un varēs saņemt attālināti – nedodoties uz administratīvo centru. Šāda pieeja rosina pārskatīt publiskās pārvaldes un pakalpojumu sniegšanas politiku arī pašvaldībās. Šobrīd pašvaldību sniegto pakalpojumu sniegšanas pārvaldība ir organizēta 119 pašvaldību ietvarā. Optimizējot pašvaldību skaitu, būtu iespējas turpināt arī administratīvās vadības procesu optimizāciju, to centralizējot un nostiprinot. Tas vienlaikus radīs iespēju uz administratīvo izmaksu ietaupījuma nodrošināt plašāku klientu apkalpošanas punktu pārklājumu – pašvaldības un valsts pakalpojumu pieejamību vienmērīgi visā pašvaldības teritorijā atbilstoši pašvaldības apdzīvotības profilam novada pilsētās un novada pagastos. Tomēr būtiski ir saglabāt valsts pārvaldes pakalpojumu pieejamību klātienē pēc iespējas tuvāk iedzīvotājam.</p>		
	<p>Valstī ir uzsākta Valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru (VPVKAC) izveide (sk. 13. attēlu), kuros iedzīvotājiem nodrošina ērtāku un pieejamāku publisko pakalpojumu saņemšanu, rada iespēju iedzīvotājam vienuviet, tuvāk mājām, savā pašvaldībā, pieteikt gan pašvaldības pakalpojumus, gan pieprasītākos valsts pakalpojumus.²²</p>		

13. attēls. Valsts un pašvaldību vienotie klientu apkalpošanas centri

²² Ministru kabineta 2019. gada 4.jūlija noteikumi Nr. 401 "Noteikumi par valsts pārvaldes vienoto klientu apkalpošanas centru veidiem, sniegto pakalpojumu apjomu un pakalpojumu sniegšanas kārtību".

Valsts un pašvaldību vienotie klientu apkalpošanas centri

Valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru darbu koordinē Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

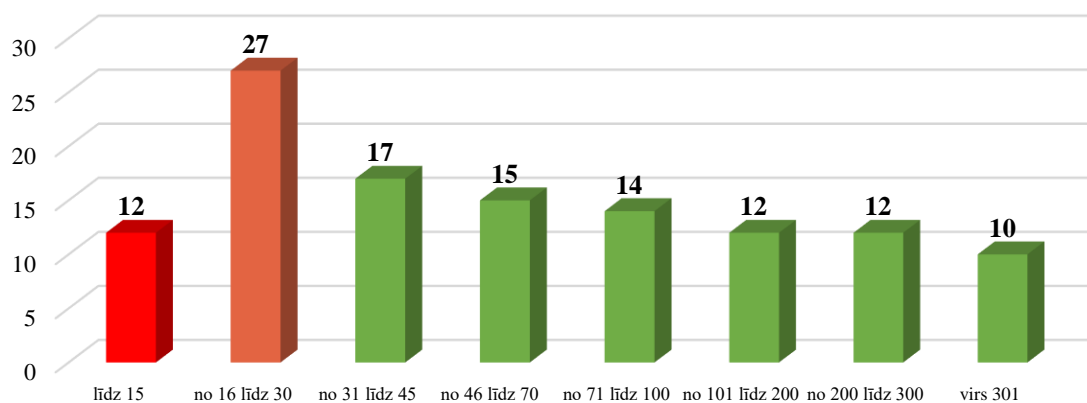
	<p>Pašvaldību institūciju darbības optimizācija. Uzņēmumu reģistrs ir uzsācis darbu pie publisko personu un iestāžu saraksta izveides. Saraksts ir pieejams Uzņēmumu reģistra mājas lapā.²³ Tomēr, tā kā tas ir izveides procesā, publisko personu un iestāžu sarakstā ietvertā informācija ir vērtējama kā indikatīva. Saskaņā ar pašreiz apkopotajiem datiem pašvaldību iestāžu skaitu valstī ir ap 2800. Kā minēts iepriekš, tad ir tikai 11 pašvaldību kopīgi izveidotas iestādes (sk. 5. pielikumu). Tas apstiprina Valsts kontroles revīzijās 2017. gadā secināto, ka: <i>kopīgu sadarbības institūciju veidošana pakalpojumu sniegšanā starp pašvaldībām nav</i></p>		
	<p><i>izplatīta.</i>²⁴ Teritoriālās reformas rezultātā ir iespēja optimizēt pašvaldību iestāžu darbību vairākās jomās, piemēram:</p>		

²³ "Publisko personu un iestāžu saraksts", Uzņēmumu reģistra specializētās informācijas atvērte dati, pieejami tiešsaistē: <https://www.ur.gov.lv/lv/specializeta-informacija/atvertie-dati/> un <http://dati.ur.gov.lv/>

²⁴ Vai novadu pašvaldības nodrošina pakalpojumus iedzīvotājiem par samērīgām izmaksām?". Valsts kontroles 24.02.2017 revīzijas ziņojums Nr.2.4.1-48/5015 [revīzijas publicēšanas datums 14.03.2017], pieejams tiešsaistē: <http://www.lrvk.gov.lv/revizija/vai-novadu-pasvaldibas-nodrosina-pakalpojumu-iedzivotajiem-par-samerigam-izmaksam/>

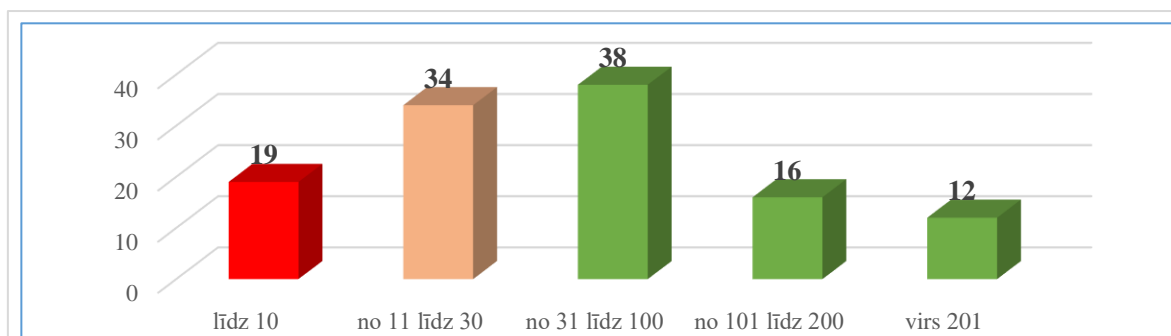
41.	<u>Būvvaldes.</u> Teritoriālā reforma radīs priekšnoteikumus pašvaldību būvvalžu kapacitātes nostiprināšanai. Daudzām pašvaldībām trūkst finanšu un cilvēku resursu, lai nodrošinātu profesionālu būvvalžu darbību, turklāt būvniecības jomas normatīvais regulējums ir sarežģīts.	Papildināt: Sadarbība būvvalžu jomā ir sevi apliecinājusi, nākotnē iespējams būvvaldes veidot arī kopēju iestāžu formā.	Precizējums, lai neradītu maldīgu priekšstatu par sadarbību.
42.	<u>Dzimtsarakstu nodaļas.</u> Izskatot pašvaldību 2018. gadā VARAM sniegto informāciju, nav konstatēts neviens gadījums, kad pašvaldības būtu izveidojušas kopīgu iestādi – dzimtsarakstu nodaļu, lai gan Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likums šādu iespēja pašvaldībām ir paredzējis. Vērtējot situāciju, redzams, ka lielā daļā pašvaldību darba apjoms ir ļoti mazs (sk. 14. un 15. attēlu). Tas liek domāt par darbinieku noslodzi – lielā daļā pašvaldību dzimtsarakstu funkciju veic darbinieks, kas amatus apvieno, bet tādējādi dažkārt var tikt mazināta pakalpojuma kvalitāte.	Svītrot: “bet tādējādi dažkārt var tikt mazināta pakalpojuma kvalitāte”.	Apgalvojums nebalstās uz faktiem

14. attēls. Dzimtsarakstu nodaļās reģistrētie dzimšanas gadījumi (vidēji gadā, ņemot vērā 2015. – 2018. gada datus)

Dati: Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departaments, VARAM aprēķini

15. attēls. Dzimtsarakstu nodaļās reģistrētās laulības
(vidēji gadā, ņemot vērā 2015. –2018. gada datus)

Dati: Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departaments, VARAM aprēķini

	<p><u>Bāriņtiesas.</u> Izskatot pašvaldību 2018. gadā VARAM sniegto informāciju, nav konstatēts neviens gadījums, kad pašvaldības būtu izveidojušas kopīgu iestādi – bāriņtiesu, lai gan Bāriņtiesas likums šādu iespēju pašvaldībām paredz. Apvienojot pašvaldības, ir iespējams racionālāk organizēt arī bāriņtiesu darbību. Piemēram, mazākajā – Baltnavas –novadā 2017. gadā bāriņtiesā (5 darbinieki) tika pieņemti 16 lēmumi, aktīvas 10 lietas, saraksti veido 241 dokuments, sniegtas atbildes uz 30 iesniegumiem, reģistrēti 95 apmeklētāji, iedzīvotāji saņēmuši 75 notariālas darbības (iekasētā valsts nodeva 621,89 EUR apmērā).²⁵</p>		
43.	<p><u>Sociālie dienesti.</u> Arī sociālo pakalpojumu jomā pašvaldību apvienošanās gadījumā ir iespējams pilnvērtīgāk nodrošināt sociālos pakalpojumus iedzīvotājiem, jo sociālā sistēma ietver dažādu speciālistu iesaisti. Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu, lai nodrošinātu sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanu un pakalpojumu administrēšanu, katra pašvaldība izveido pašvaldības iestādi – sociālo dienestu. Likums nosaka arī to, ka, lai nodrošinātu iedzīvotāju vajadzību profesionālu</p>	<p>Papildināt: Mūsdienās pakāpeniski jāatsakās no pārmērīga sociālā darba regulējuma, vairāk jābalstās uz ģenerālistiem lai vairāk varētu pievērsties iedzīvotāju vajadzībām.</p>	<p>Nepieciešams parādīt virzību uz speciālistu lomas mazināšanu.</p>

²⁵ “Baltnavas novada pašvaldības Publiskais pārskats par 2017. gadu” (sk. pārskata 11, 20-21. lpp), pieejami tiešsaistē: <http://www.baltnava.lv/pages/publiskais-parskats.html>

	<p><i>izvērtēšanu un kvalitatīvu sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanu, katrā pašvaldībā jābūt vismaz vienam sociālā darba speciālistam uz katrām tūkstoš iedzīvotājiem. Sociālā darba speciālists ir persona, kurai ir likumā noteiktā izglītība un kura veic sociālā darbinieka, karitatīvā sociālā darbinieka, sociālā aprūpētāja, sociālā rehabilitētāja vai sociālās palīdzības organizatora profesionālos pienākumus. Vienlaikus normatīvie akti²⁶ nosaka, ka sociālais dienests nodrošina Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā noteikto sociālā darba speciālistu skaitu atbilstoši specializācijai, ņemot vērā administratīvajā teritorijā dzīvojošo iedzīvotāju vajadzību specifiku. Ja pašvaldības teritorijā iedzīvotāju skaits pārsniedz 3000, sociālajā dienestā ar klientiem strādā ne mazāk kā trīs sociālā darba speciālisti – sociālais darbinieks darbam ar ģimenēm un bērniem, sociālais darbinieks darbam ar pilngadīgām personām un sociālās palīdzības organizators.</i></p>		
44.	<p><i><u>Bibliotēkas.</u> Esošajā situācijā galvenās bibliotēkas statuss ir noteikts bibliotēkām, kas atrodas 29 lielākajās pilsētās. Tāpat pašlaik ir nodrošināta vienotā datu pārraides tīkla pieslēgumu kvalitatīva darbība 812 pašvaldību publiskajās bibliotēkās, to filiālēs un ārējos izsniegšanas punktos.²⁷ Ņemot vērā, ka iedzīvotājiem tiek nodrošināta ar vien lielāka iespēja virtuāli piekļūt bibliotēku resursiem un notiekošo informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pielietojuma attīstību, var prognozēt bibliotēku virtuālo apmeklējumu skaita ikgadēju pieaugumu.²⁸ Reģionālās nozīmes bibliotēku lomas stiprināšana, pārskatot līdzšinējo 812</i></p>	Papildināt: Tas liecina par reģionālo pašvaldību izveidošanas lietderību.	Secinājums no teksta

²⁶ Ministru kabineta 2017.gada 13.jūnija noteikumi Nr.338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem"

²⁷ Kultūras informācijas sistēmu centrs. Gada publiskais pārskats 2017, 23. lpp. Rīga, 2018. Pieejams: <http://www.kis.gov.lv/agentura/dokumenti/>

²⁸ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Publiskais gada pārskats 2017,33. lpp. Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/publ/pub_parsk/ministr_parsk/

	bibliotēku izvietojumu, ļautu optimizēt administratīvo funkciju un izmaksas, nepasliktinot iedzīvotāju piekļuvi bibliotēku krājumiem un internetam.		
45.	<u>Pašvaldību savstarpējie norēķini izglītības jomā.</u> VARAM 2018. gadā tika apkopojusi informāciju par pašvaldību veiktajiem savstarpējiem norēķiniem par izglītojamajiem. 2017./2018. mācību gadā pašvaldībās tika veikti 33 317 savstarpējie norēķini par izglītojamajiem, kas dodas mācīties uz citas pašvaldībās mācību iestādi. Izveidojot 35 pašvaldības, šo savstarpējo norēķinu skaits būtu par aptuveni 39% mazāks.	Papildināt: Jāņem vērā, ka izveidojot lielākus novadus konkurence srtarp izglītības iestādēm tikai palielināsies, jo katra ģimene patstāvīgi optimizēs, uz kuru skolu sūtīt bērnu.	Nepieciešams norādīt uz riskiem

46.	<u>Novadu pilsētu un pagastu pārvaldīšana – sabiedrības līdzdalības nodrošināšana.</u> Efektīvai turpmākai pašvaldību sistēmas darbībai, nostiprinot pašvaldību autonomiju un kapacitāti, vienlaikus būtu jārada papildu mehānismus novadu pilsētu un novada pagastu pašpārvaldes darbībai, iesaistot tajā attiecīgo teritoriju iedzīvotājus. Eiropas vietējo pašvaldību hartas (turpmāk – Harta) 3. pants nosaka:		
	(1) Vietējā pašvaldība nozīmē vietējās varas tiesības un spēju likumā noteiktajās robežās regulēt un vadīt nozīmīgu valsts lietu daļu uz savu atbildību un vietējo iedzīvotāju interesēs.	Aizstāt vārdu “valsts” ar vārdu “publisko”	Jāizmanto spēkā esošais teksts, nevis latviskais tulkojums.
	(2) Šīs tiesības realizē padomes vai pārstāvju sapulces, kuru locekļus brīvi ievēlē aizklāti balsojot uz vienlīdzīgu, tiešu un vispārēju vēlēšanu tiesību pamata; tām var būt pakļautas izpildinstitūcijas. Šis princips nekādā veidā neietekmē tiesības izmantot pilsoņu sapulces, referendumus vai jebkuru citu pilsoņu tiešās līdzdalības formu, kur to pieļauj likums.		
	Līdz ar to būtiski ir turpināt darbu pie Vietējo pašvaldību referenduma likuma pieņemšanas un izvērtēt iespējas normatīvajos aktos		

	<p>nostiprināt pilsoņu līdzdalības formas pašvaldību darbībā atbilstoši Hartas nosacījumiem. Piemēram, likumā “Par pašvaldībām” 61. pantā ir noteikta šāda tiesība: <i>Atsevišķu pašvaldības funkciju pildīšanai vai pašvaldības administratīvās teritorijas pārvaldīšanai domes no domes deputātiem un attiecīgās pašvaldības iedzīvotājiem var izveidot valdes, komisijas vai darba grupas.</i></p>		
48.	<p>Apvienojot pašvaldības un būtiski palielinot to teritorijas platību, svarīgi nodrošināt, lai neveidotos nomales efekts – t.i., tiktu atbalstīts teritoriālo kopienu veidošanās process, caur ko iedzīvotāji var iestāties par labāku dzīves vides kvalitāti dzīves vietas tuvumā, pilsētā vai ciemā. Kā rāda pieredze vairākās Latvijas pašvaldībās, kopienu izveidošanās pamatā ir mērķtiecīga pašvaldības rīcība.</p>	<p>Aizstāt “neveidotos” ar vārdu “samazinātos”</p>	<p>Nomales efekts ir katras apvienošanas sekas.</p>
	<p>Tas pats attiecināms uz pašvaldību pārvaldes struktūru veidošanu novada pilsētās un novada pagastos. Hartas 6. panta pirmā daļa nosaka: “Nepārkāpjot likumā paredzētos vispārējos noteikumus, vietējām varām ir atļauts pašām noteikt savas iekšējās pārvaldes struktūras, lai pielāgotu tās vietējām vajadzībām un nodrošinātu efektīvu pārvaldi.”.</p>		
	<p>Ņemot vērā iepriekšminēto, pašvaldībām ir tiesības patstāvīgi organizēt efektīvu darbību novada pilsētās un novada pagastos. Līdz ar to, ja likumā nosaka ierobežojumus vai pienākumus pašvaldību darbības organizācijai, tiem ir jābūt pamatotiem. Pozitīvā pašvaldību pieredze (t. sk. ārvalstu) norāda uz to, ka pašvaldību darbību lielos novados var efektīvi organizēt dažādos veidos. Piemēram:</p>		
	<p>1) centralizējot noteiktu funkciju izpildi;</p>		
	<p>2) centralizēti vadot, bet dekoncentrēti izpildot noteiktas funkcijas;</p>		

	3) decentralizēt noteiktas funkcijas izpildei novada pilsētu vai novada pagastu pārvaldēs;		
	4) līmenī var veidot četras teritoriālās pārvaldes struktūras, katrā pa pieciem pagastiem).		
	<i>Deputātu skaits.</i> Izvērtējot apspriešanai piedāvāto 35 pašvaldību teritoriālā iedalījuma modeli, secināms, ka pašvaldību deputātu skaits valstī būtiski samazināsies, tomēr šādi varētu nodrošināt konkurētspēju ievēlējamo deputātu kopumam, tai skaitā radot iespējas nodalīt lēmējvaru no izpildvaras. Salīdzinoši bieži pašvaldības domes deputāti ieņem citus amatus attiecīgajā pašvaldībā vai tās padotībā esošajās iestādēs. Jau 2012. gadā tiek norādīts, ka: <i>Lēmējvaras un izpildvaras robežas tiek sapludinātas, turklāt no pārvaldības viedokļa veidojas sarežģītas situācijas, kad pašvaldības izpildvaras ietvaros jādod norādījumi par neapmierinošu darba izpildi vai tamlīdzīgi pašvaldības darbiniekam, kas vienlaikus ir pašvaldības deputāts. Līdz ar to veidojas konflikts ne tikai no tiesiskā, bet arī emocionālā viedokļa, kas mazina pašvaldības pārvaldības efektivitāti un rīcībspēju.</i> ²⁹		
	Efektīvai pašvaldības lēmējvaras darbības nodrošināšanai, veicot teritoriālo reformu, būtu nepieciešams pārskatīt pašvaldībās ievēlējamo deputātu skaitu, izvirzot divus pamatkritērijus:		
	1) atbilstoši iedzīvotāju skaita palielinājumam pašvaldībā nodrošināt samērīgāku deputātu pārstāvniecību;		
49.	2) radīt iespēju veidot efektīvāku pašvaldību komiteju darbību noteiktu jautājumu risināšanā.	Aizstāt ar tekstu: “nodrošināt pārstāvniecību no novada pagastiem un novada pilsētām”	Viens no iepriekšējās reformas trūkumiem bija, ka konkrēta pagasta iedzīvotājiem

²⁹ Litvins, G. 2012. Varas dalīšanas princips pašvaldībās. Pieejams: <https://juristavards.lv/doc/250247-varas-dalisanas-princips-pasvaldiba/#komentari>

			nebija vismaz viena pārstāvja domē
50.	Pašreizējā pašvaldību sistēmā ir 1614 pašvaldību deputāti. Piedāvātajā teritoriālā iedalījuma modelī deputātu skaits būtu par 57 % jeb 928 deputātiem mazāks, izmantojot 3. tabulā minēto algoritmu. Līdz ar to kopējais pašvaldību deputātu skaits valstī varētu būtu 686 deputāti (sk. 8. pielikumu).	Aizvietot ar “Izvērtēt iespēju pāriet uz jauktu velēšanu sistēmu: proporcionāli ievēlēti deputāti + deputāti vienmandāta apgabalos”	Šāds risinājums tika izskatīts arī iepriekšējās reformas laikā un tam bija daudz atbalstītāju

3.tabula. Deputātu skaits novados- saskaņā ar pašreizējiem Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma noteikumiem (2. pants)

Pašreizējā situācija novados		Piedāvājums novados	
Iedzīvotāju skaits	Deputātu skaits	Iedzīvotāju skaits	Deputātu skaits
līdz 5000	9	līdz 30 000	15
no 5001 līdz 20 000	15	no 30 001 līdz 60 000	19
no 20 001 līdz 50 000	17	no 60 001 līdz 100 000	23
vairāk nekā 50 000	19	vairāk nekā 100 001	25

5. Ārvalstu pieredze

	VARAM, izstrādājot teritoriālā iedalījuma modeli, ir izvērtējusi arī citu Eiropas valstu pieredzi pašvaldību reformu jautājumu risināšanā.		
	Pašvaldību reforma Lietuvā norisinājās 1994. gadā, kad no 581 pašvaldības tika izveidotas 56 pašvaldības, lielākā daļa bijušo rajonu ietvarā. Līdz ar to Lietuvā pašvaldību reformu rezultāts bija pamatā juridisks, nevis teritoriāls. Teritoriālā struktūrā 2000. gadā tika izdarītas nelielas izmaiņas un pašvaldību skaits Lietuvā palielinājās līdz 60 . Šīs izmaiņas bija saistītas ar to, ka atsevišķu rajonu teritorijās bija izveidojies līdzvērtīgs		

	attīstības centrs, tāpēc teritorija tika sadalīta. Kopīgai reģionālai attīstības jautājumu risināšanai un sadarbībai starp institūcijām, t.sk. dekoncentrētai pašvaldību darbības pārraudzībai, valstī ir izveidoti 10 apriņķi.		
	Teritoriālā reforma Igaunijā noslēdzās 2017. gadā, samazinot pašvaldību skaitu no 254 (1995. g.) uz 79 (2017. g.). Rekomendējamais kritērijs tika noteikts 11 000 iedzīvotāji pašvaldībā, tomēr šo kritēriju nesasniedza 51 pašvaldība. Likuma noteiktais kritērijs bija ne mazāk kā 5000 iedzīvotāji teritorijā, bet arī šo kritēriju nesasniedza 15 pašvaldības. Reformas procesā tika uzsvērti šādi sasniedzamie rezultāti: spēja nodrošināt pilnu slodzi pašvaldības administrācijas speciālistiem, investīciju spēja, konkurētspēja vēlēšanās ievēlējamo deputātu kopumam. Lai kompensētu nevienmērīgi izveidoto teritoriālo strukturējumu, daļu jautājumu pašvaldībām jāizpilda kopā - 15 rajonu (apriņķu) administratīvajās teritorijās. ³⁰		
	Teritoriālā reforma Dānijā ir notikusi vairākos piegājienos. Sākotnēji Dānijā bija 1098 pašvaldības, 1970. gadā pašvaldības tika apvienotas un izveidotas 275 pašvaldības, tomēr 2007. gadā tika veikta jauna teritoriālā reforma un pašlaik Dānijā ir 98 pašvaldības. 2007. gada reformai Dānijā tika noteikta vīzija: izveidot “jaunu Dāniju”, kurā ir spēcīgs un drošs publiskais sektors, kas nodrošina labklājības risinājumus augstā kvalitātē un pēc iespējas tuvāk iedzīvotājiem. Risināšanai tika izvirzīti šādi problēmjautājumi:		
	a) pārāk daudz sadarbības, kas tiek uzskatītas par pazīmi, ka pašvaldības ir pārāk mazas;		
	b) mazākām pašvaldībām trūkst kvalificēta personāla sarežģītākiem uzdevumiem, īpaši jautājumos, kas saistīti ar Eiropas Savienību;		
	c) pieprasījums pēc lielāka pašvaldību pakalpojumu ražošanas efektivitātes;		
	d) nepieciešamība likvidēt pelēko zonu publiskā sektora uzdevumu sadalē ar skaidrām pilnvarām un atbildību.		
	Apvienošanai tika noteikti trīs pamatprincipi:		

³⁰ Sagatavots pēc Igaunijas Republikas Finanšu ministrijas materiāliem. (VARAM pārstāvju vizīte Igaunijā 2018.g.)

	2. Finansiālā ilgtspēja – radīt finansiālus ietaupījumus un spēcīgu organizāciju, spēt finansēt labklājības uzdevumus;		
	4. Demokrātiska ilgtspēja - pietiekams tuvums vietējiem iedzīvotājiem;		
	6. Profesionālā ilgtspēja - specializācija, karjeras iespējas, pieredze.		
	Rekomendējamais minimālais iedzīvotāju skaits pašvaldībā tika noteikts 30 000, bet valdība to mainīja un noteica 20 000 iedzīvotāju kā mazāko vēlamu skaitu.		
	Šodien Dānijā ir izveidotas spēcīgas un apjomīgas pašvaldību administratīvās struktūras, kuras mērķtiecīgi strādā iedzīvotāju interešu nodrošināšanai. Dānijā ir arī trīs “novadu pilsētas”, kurās ir vairāk nekā 100 tūkst. iedzīvotāju, lielākā no tām ir Orhūsa, kurā dzīvo ap 273 tūkstoši iedz., bet pašā Orhūsas “novadā” vairāk nekā 331 tūkstotis iedz. ³¹		

	Teritoriālā reforma Īrijā norisinājās 2014. gadā, kuras rezultātā no 114 pašvaldībām ir izveidotas 33 pašvaldības, no kurām trīs ir lielās pilsētas, tai skaitā Golveja ar 80 tūkst. iedz. Viens no apvienošanās pamatojumiem bija pašvaldību iesaistīšana teritorijas ekonomiskajā attīstībā. ³² Plānots arī, ka līdz 2021. gadam Golvejas (Galway) pilsētas dome un Golvejas (Galway) “novada dome” apvienosies vienā pašvaldībā ³³ .		
	Vajadzība pēc pārmaiņām administratīvi teritoriālajā sistēmā tika pamatota ar ilgo laiku kopš iepriekšējām būtiskajām pārmaiņām un nepieciešamību modernizēt pašvaldību likumu un pārskatīt to funkcijas. ³⁴		
	Kā iepriekšējās sistēmas vājā vieta tika identificēts sasaistes trūkums starp pilsētu un apkārtējo teritoriju (grāfistu) pārvaldēm. Pilsētu administratīvā izolācija neatļāva faktiski funkcionālo sasaisti starp pilsētām un piepilsētas teritorijām. Turklāt vairākas mazākas pilsētas bija		

³¹ Sagatavots pēc Dānijas pašvaldību asociācijas materiāliem (VARAM pārstāvju vizīte Dānijā 2017.g.).

³² <https://www.housing.gov.ie/local-government/reform/local-government-reform>

³³ <https://www.galwaydaily.com/news/city-and-county-councils-to-merge-by-2021/>

³⁴ Department of the Environment, Community and Local Government. Putting People First: Action Programme for Effective Local Government. 2012. Pieejams: https://www.housing.gov.ie/sites/default/files/publications/files/putting_people_first_-_action_programme_for_effective_government.pdf

	saglabājušas atsevišķas pašvaldības statusu, bet citas lielākas apdzīvotas vietas tādu nebija ieguvušas. ³⁵		
	Tika likvidētas atsevišķās pilsētu pašvaldības, veidojot vienotu pārvaldi visas grāfistes teritorijā. Jaunās sistēmas mērķi:		
	<ul style="list-style-type: none"> • Pašvaldību stiprināšana – efektīvāka pārvaldība un pašvaldības administrācija; 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Kapacitātes stiprināšana, lai veicinātu ekonomisko attīstību un risinātu sociālās problēmas; 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Efektīvāka pilsoņu pārstāvniecība; 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Pilsētu robežu problemātikas risināšana; 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Uzlabota pakalpojumu kvalitāte; 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Izmaksu samazināšana – dublēšanās novēršana, pārvaldes un administratīvo izmaksu samazināšana; 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Ietaupījumi, produktīvāka resursu izmantošana; 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Ietaupījums uz pašvaldībā nodarbināto algām (tika plānoti 5%) u.c.³⁶ 		
	Teritoriālā reforma Islandē. Kopējais iedzīvotāju skaits valstī ir tikai ap 340 tūkstošiem, un iedzīvotāju vidējais blīvums ir 3 cilvēki uz kvadrātkilometru. Iedzīvotāju apdzīvotās vietas koncentrētas ap galvaspilsētu Reikjavīku un pārējo salas piekrasti. Pašvaldību skaits kopš 1950. gada, kad Islandē bija 229 pašvaldības, tika pakāpeniski samazināts, un pašlaik Islandē ir 74 pašvaldības.		

	Būtiskākais pašvaldību skaita samazinājums notika laikā no 1990.-2005. gadam, kad notika vairākas reformas valstiskā līmenī, tajā skaitā skolu reforma, un pašvaldības bija spiestas apvienoties, lai nodrošinātu pienācīgu izglītības funkcijas izpildi. Islandes pašvaldību sistēmā normatīvie akti neparedz ne minimālo iedzīvotāju skaitu, ne teritorijas		
--	---	--	--

³⁵ Department of the Environment, Community and Local Government. Putting People First: Action Programme for Effective Local Government. 2012. Pieejams: https://www.housing.gov.ie/sites/default/files/publications/files/putting_people_first_-_action_programme_for_effective_government.pdf

³⁶Conlan, D. Local Government Reform In Ireland. 2015. Pieejams: http://hrvzz.hr/storage/documents/reforma_lokalne_uprave_u_irskej_prezentacija_denis_conlan.pdf

	<p>platību, ne citus kritērijus pašvaldības izveidei, līdz ar to Islandes pašvaldības apvienojās pēc brīvprātības principa. Islandē ir ap 40 pašvaldību, kurās ir mazāk par 1000 iedzīvotājiem. Šeit gan jāatzīmē, ka atbildīgajā ministrijā tiek plānotas izmaiņas normatīvajos aktos, lai noteiktu minimālo iedzīvotāju skaitu vietējā pašvaldībā, piemēram, 250 iedz. līdz 2020. gadam, 500 iedz. līdz 2022. gadam, 1000 iedz. līdz 2026. gadam. Līdz ar to plānots tālākais pašvaldību skaita samazinājums, iezīmējot uz nākotni Islandē tikai 25 pašvaldības, jo pašreizējais pašvaldību skaits nenodrošina kvalitatīvu funkciju izpildi.³⁷</p>		
--	--	--	--

6. Sabiedriskai apspriešanai izvirzāmais teritoriālā iedalījuma modelis

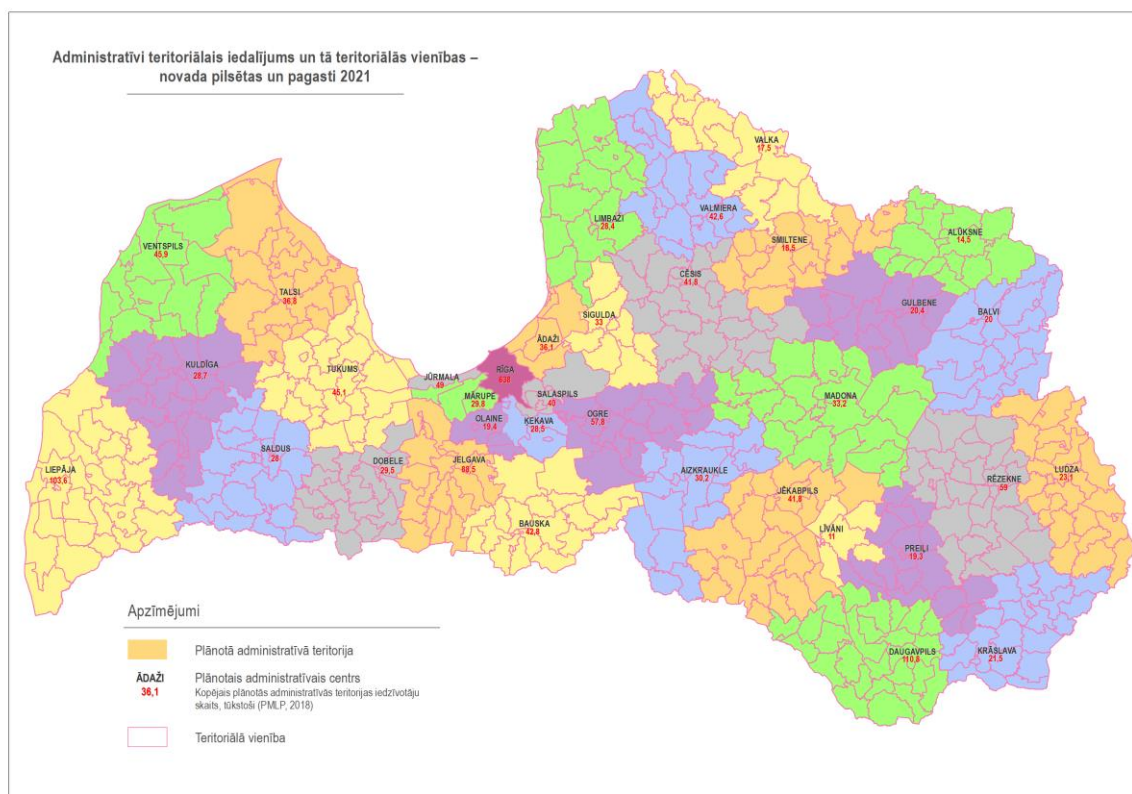
N.p.k.	Projekta teksts	Piedāvātā redakcija	Pamatojums
51.	<p>Administratīvo teritoriju veidi. Teritoriālā iedalījuma modelī teritorijas iedalāmas divos pamatveidos:</p>		
		<p>Papildināt: 1. Reģionu pašvaldības</p>	<p>Lai veicinātu reģionālo attīstību un būtu pamats vairāku valsts funkciju decentralizācijai, kā arī atsevišķu vietējo pašvaldību funkciju centralizācijai jāizveido 5 reģioni: Rīgas metropole, Kurzeme, Vidzeme, Latgale, Zemgale. Izskatāms jautājums par Sēlijas reģiona izveidošanu.</p>

³⁷ Islandes Transporta un pašvaldību ministrijas un Islandes pašvaldību asociācijas materiāli (VARAM pārstāvju vizīte Islandē 2017.g.)

	1. republikas pilsētas - Rīga un Jūrmala;	Izteikt redakcijā: “2.vietējās pašvaldības: a) lielās pilsētas, b) novadi, kurus iedala: novada pilsētās, novada pagastos”	Republikas pilsētas pašas izvēlējas šo nosaukumu, mēs vairs neesam “PSRS republika”. Visas pilsētas atrodas Latvijas republikā, bet tās ir padotas likumiem, nevis vaaldībai
	3. novadi, kurus iedala:	Izslēgt	Ietverts iepriekšējā priekšlikumā
	<ul style="list-style-type: none"> • novada pilsētās; 		
	<ul style="list-style-type: none"> • novada pagastos. 		
52.	Administratīvo centru noteikšana. Administratīvo teritoriju administratīvos centros turpmāk nosaka Saeima. Pašvaldības varēs iesniegt pamatotu priekšlikumu mainīt administratīvā centra atrašanās vietu. Administratīvie centri ir noteikti 10.pielikumā	Aizvietot ar: Administratīvo centru noteikšana. Administratīvo teritoriju administratīvos centros (vienu vai vairākus) nosaka pašvaldības dome. Svītrot: 10.pielikumu	Administratīvo struktūru pašvaldība nosaka patstāvīgi (Harta, 7.panta pirmā daļa)
53.	Administratīvo teritoriju izveides kritēriji:		
	1) novada teritorija ir ģeogrāfiski vienota;		
	2) novada teritorijā ir reģionālās vai nacionālās nozīmes attīstības centrs, izņemot Pierīgu;	Svītrot	Attīstību un vadību nav jāorganizē tikai caur vienu centru (monocentriskā pieeja). ES telpiskās attīstības politikā noteikta virzība uz policentrisku attīstību, vairāku centru esamība ir novadu un reģionu priekšrocība

	3) Pierīga ir Rīgai pieguļošās novada teritorijas un tajās ir ne mazāk par 15 000 pastāvīgo iedzīvotāju;	Izteikt pirmo teikuma daļu: Pierīga ir Rīgai tuvumā esošās pašvaldības Svītrot: “un tajās ir ne mazāk par 15 000 pastāvīgo iedzīvotāju”.	Pierīga ir Rīgas metropoles iekšējā telpa Pierīgas pašvaldības ir raksturīgas ar iedzīvotāju skaita pieaugumu
	4) novada pašvaldība patstāvīgi nodrošina likumā noteikto autonomo funkciju izpildi, izņemot gadījumus, ja citos likumos noteikts savādāk;	Izslēgt	Sadarbības apkarošana ir antikonstitucionāla
	5) novadā ir iespējama ilgtspējīga teritorijas ekonomiskā attīstība un spēja pašvaldībai piesaistīt nozīmīgas investīcijas;		
	6) novadā ir vismaz viena perspektīva vidusskola;	Izslēgt, ja tiek atbalstīts priekšlikums par reģioniem	Vidusskolu tīkla plānošana varētu pāriet reģionālo pašvaldību kompetencē
	7) novadā ir iespējams izveidot efektīvu izglītības, veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu iestāžu tīklu, sabiedriskā transporta un ceļu tīklu, kā arī komunālās saimniecības tīklu;	Aizstāt: “ir iespējams izveidot” ar “ir”; “iestāžu tīklu” ar “iestādes”; “saimniecības tīklu” ar “saimniecība”	Lai nepasliktinātu situāciju iedzīvotājiem, nepietiek ar iespējamību kaut kad izveidot. Pirms apvienošanas vai sadalīšanas jāpārlicinās, ka vajadzīgie priekšnosacījumi jau ir radīti.
	8) novada ceļu infrastruktūra ir piemērota nokļūšanai līdz novada administratīvajam centram.		
54.	Teritoriālā iedalījuma modelis – karte. Konsultācijām ar pašvaldībām un sabiedrību izvirzāms šāds novadu administratīvi teritoriālā iedalījuma modelis, kurš ietver novada pilsētas un novada pagastus (sk. 16. attēlu un 10., 11. pielikumus).	Karti saskaņot ar izmainītajiem kritērijiem un iekļaut tajā reģionu teritorijas	

16. attēls. Sabiedriskai apspriešanai izvirzāmais administratīvi teritoriālā iedalījuma modelis – karte

	<p>Administratīvās teritorijas robežu precizēšana Olaines un Ķekavas novados. Viens no teritoriālās reformas mērķiem ir nodrošināt teritoriju ģeogrāfisko vienotību. Pašreizējā situācijā šim kritērijam netabilst Olaines un Raunas novadi. Raunas novada vienotību var atrisināt, tā teritoriju apvienojot ar blakusesošu novadu. Attiecībā uz Olaines novadu, līdz 2021. gada pašvaldību vēlēšanu izsludināšanai Olainas un Ķekavas novadu pašvaldībām jāspēj savstarpēji vienoties par administratīvi teritoriālās robežas precizēšanu, veicot nepieciešamās procedūras normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.</p>		
	<p>Citu valsts pārvaldes institūciju darbība teritoriālā iedalījuma modelī. Novadu administratīvi teritoriālā iedalījuma modelī, neieskaitot Pierīgu, teritoriālo strukturējumu ir iespējams salāgot ar tādu valsts pārvaldes institūciju darbību, kuras jau pašlaik savu darbību īsteno šādu vai šim modelim pietuvinātu teritoriju mērogos, tādējādi nodrošinot šo institūciju efektīvāku sadarbību ar pašvaldībām, proti:</p>		

	1) Valsts policijas teritoriālām struktūrām;		
	2) Prokuratūras rajonu struktūrām;		
	3) Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta teritoriālām struktūrām;		
	4) Valsts probācijas dienesta teritoriālām struktūrām.		

7. Kopsavilkums un secinājumi

	Projekta teksts	Piedāvātā redakcija	Pamatojums
	1) Teritoriālai reformai 1998. gadā uzstādītie mērķi – izveidot ekonomiski attīstīties spējīgas administratīvās teritorijas ar vietējām pašvaldībām, kas nodrošinātu kvalitatīvu pakalpojumu sniegšanu iedzīvotājiem – nav pilnvērtīgi sasniegti.		
55.		Papildināt: Iemesls reformas daļējām neveiksmēm bija solījumu neizpilde par investīcijām vietējā infrastruktūrā	
	2) Teritoriālā reforma vienlaikus jāīsteno atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likumam, kas nosaka, ka valsts pārvalde jāorganizē pēc iespējas efektīvi, ievērojot subsidiaritātes principu. Tās institucionālā sistēma pastāvīgi jāpārbauda un, ja nepieciešams, jāpilnveido.		
56.		Papildināt: Saskaņā ar subsidiaritātes principu daļa	

		no valsts funkcijām un daļa no vietējo pašvaldību funkcijām nododamas reģionu pašvaldībām	
	3) Valsts teritorijā ir izveidota neviendabīga administratīvi teritoriālā struktūra. Šodienas situācijā likumā noteiktajiem kritērijiem neatbilst 59 administratīvās teritorijas.	Svītrot	Šis secinājums neietver cēloņus – kritērijiem atbilstošās teritorijas nav bijušas sekmīgākas
57.	4) Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā noteiktie teritoriju izveidošanas kritēriji ir jāpārvērtē, ņemot vērā faktiskos 26 rajonu reorganizācijas aspektus un novēršot pretrunas starp pilsētu un ap to esošo lauku teritorijām, tādejādi veidojot vienotu administratīvu, ekonomisku un saimniecisku vienību.	Svītrot	Administratīvajai teritorijai nav jāsakrīt ar saimniecisku vienību, īpaši ņemot vērā globālos, nacionālos un reģionālos mērogus
58.	5) Pašvaldību kapacitātes ir nepieciešams līdzsvarot, panākot, ka pašvaldības nav sašķeltas savās ambīcijās un tām būtu nodrošinātas līdzvērtīgas iespējas attīstībai.	Svītrot	Latvijā nevar izveidot līdzīga mēroga teritorijas
	6) Pašvaldību funkcionālā sadarbība pašlaik ir fragmentāra un tā nesniedz skaidru priekšstatu iedzīvotājiem un pašai valsts pārvaldes sistēmai par to, kur un kādi atsevišķu pašvaldību pakalpojumu iedzīvotājiem tiek sniegti.		

59.	7) Apvienojot pašvaldības, pastāv iespēja būtiski optimizēt pašvaldību institūciju darbību, kas tiešā veidā ietekmētu gan pakalpojumu izmaksas, gan to sniegto kvalitāti, tādējādi lietderīgāk izmantot valsts un pašvaldību budžeta līdzekļus. Arī Valsts kontrole norāda VARAM uz nepieciešamību izdarīt grozījumus normatīvajos aktos, kas reglamentē pašvaldības administratīvo un teritoriālo struktūru. ³⁸	Aizstāt “apvienojot” ar “apvienojot vai sadalot”. Svītrot “būtiski”	Apvienošana nav vienīgais risinājums.
60.	8) Iedzīvotāju interesēs būtiski ir teritorijas attīstību plānot kopsakarībās ap reģionālās un nacionālās nozīmes centriem, ap kuriem veidojas augstāka ekonomiskā aktivitāte un pieprasījums pēc pakalpojumiem. Tas attiecas uz efektīvu izglītības, veselības aprūpes, sociālās palīdzības, ceļu un transporta, kā arī komunālās saimniecības infrastruktūras tīkla izveidi, kā arī atbilstoši uzņēmēju vēlmēm un vajadzībām attīstīt perspektīvos saimnieciskās darbības virzienus teritorijā un attiecīgi pakārtot tiem visu veidu nepieciešamo infrastruktūru.	Svītrot “reģionālās un nacionālās nozīmes”	Papildus šiem centriem ir vērā ņemamas teritorijas, kurās pieaug iedzīvotāju labklājība, kur notiek strukturālas pārmaiņas ekonomikā
	9) Pašvaldībām attīstības plānošanas funkcija ir jāveic pilnā apjomā, spējot vadīt sarežģītus investīciju projektus.		

³⁸ „Vai novadu pašvaldības nodrošina pakalpojumus iedzīvotājiem par samērīgām izmaksām?”. Valsts kontroles 24.02.2017 revīzijas ziņojums Nr.2.4.1-48/5015 [revīzijas publicēšanas datums 14.03.2017], pieejams tiešsaistē: <http://www.lrvk.gov.lv/revizija/vai-novadu-pasvaldibas-nodrosina-pakalpojumu-iedzivotajiem-par-samerigam-izmaksam/>

	10) Nepieciešams nodrošināt labāku sinerģiju starp valsts un pašvaldību institūcijām, uzņēmējiem, augstākās un profesionālās izglītības iestādēm, nevalstiskajām organizācijām u.c. institūcijām.		
	11) Teritoriālās reformas ietvaros nepieciešams izstrādāt pašvaldībām metodiku efektīvai novadu pilsētu un pagastu pašpārvaldes darbībai (ņemot par pamatu esošo novadu un ārvalstu pozitīvo pieredzi), t. sk. paredzot iespējas teritoriju pašpārvaldē iesaistīt attiecīgo pilsētu un pagastu iedzīvotājus.		
61.	12) Teritoriālās reformas rezultātā samazināsies pašvaldību deputātu kopskaits valstī. Tas nākotnē nodrošinātu augstāku konkurētspēju ievēlējamo deputātu kopumam. Lai nodrošinātu efektīvāku pašvaldības lēmējvaras darbību, deputātu skaits būtu jānosaka samērīgi iedzīvotāju skaitam pašvaldībā.	Svītrot	
62.		Papildināt: “Pēc reformas jānodrošina katra pagasta un katras novada pilsētas pārstāvniecību pašvaldības domē”	
63.	13) Rīgā un Pierīgā būtu nepieciešams kopīgi plānot un organizēt tādas jomas kā satiksme, reģionālā attīstība (uzņēmējdarbības un starptautiskās konkurētspējas veicināšana), telpiskā plānošana.	Aizvietot: “Rīgas metropoles reģions varētu kļūt par pilotprojektu reģionālo pašvaldību izveidošanā”	

	14) Pilnveidots teritoriālais iedalījums radīs labākus priekšnosacījumus tautsaimniecības attīstībai un iedzīvotāju dzīves kvalitātes nodrošināšanai, kā arī veidos platformu efektīvas valsts pārvaldes sistēmas attīstībai, tai skaitā citu neatliekamu nozaru reformu īstenošanā.		
64.	15) Pašvaldību apvienošana var būtiski samazināt administratīvo un birokrātisko slogu visai valsts pārvaldes sistēmai. Veidojot augsti profesionālas struktūras, būtiski var uzlabot sadarbību un savstarpējo uzticēšanos starp pašvaldībām, nozaru ministrijām un to padotības iestādēm.	Svītrot	Profesionālu struktūru veidošana ir pakārtots jautājums

LPS iebildumi un precizējumi pielikumiem, kā arī lūdzam skatīt pašvaldību atzinumos izteiktos iebildumus, priekšlikumus un precizējumus:

65. RUGĀJI

Ziņojumā ir neprecīzi dati par funkcionālo sadarbību!!! Neatspoguļo informāciju, ko Rugāju novada dome iesūtīja VARAM!

- 1) Rugāju novada pašvaldībai ir sava būvvalde. Nekādas saistības ar Viļakas novada pašvaldību.
- 2) Kopīga kapitālsabiedrība, kur domei ir kapitāldaļas ir SIA „|ZAAO” – atkritumu apsaimniekošanas jomā, kas ziņojuma 6. pielikumā vispār nav pieminēts.
- 3) Rugāju novada domei nav SIA „Alba-5” kapitāldaļas, kā minēts ziņojumā.
- 4) Transporta nodrošināšanas jomā ir kopīga kapitālsabiedrība „Balvu Autotransports”, kas ziņojuma 6. pielikumā nav minēta.
- 5) Rugāju novada dome nav pilnībā nodevusi izglītības funkcijas veikšanu Balvu novada Izglītības, kultūras un sporta pārvaldei, bet tikai metodiskā darba organizēšanu un vadīšanu, apvienoto centralizēto eksāmenu un starpnovadu mācību priekšmetu olimpiāžu organizēšanu (Izglītības likums 18.panta 3.daļa).

Rugāju novada pašvaldībā pārējās funkcijas veic Rugāju novada Izglītības pārvalde.

66. OZOLNIEKI

Iedzīvotāju skaits Ozolnieku novadā nesamazinās kā norādīts VARAM ziņojumā, bet pieaug

Ozolnieku novads nav SIA "Zemgales Eco" kapitāla daļu turētājs(40.lpp).

Ozolnieku novads pilda visas 22 autonomās funkcijas, kuras noteiktas likumā "Par pašvaldībām" 15.pantā, tāpēc nav saprotama tā pievienošana Jelgavas pilsētai un Jelgavas novadam, turklāt atkal kritiku neiztur VARAM arguments, ka apvienojot pašvaldības būs mazākas administratīvās izmaksas!!! Pēc 2017.gada datiem Ozolnieku novadā administratīvās izmaksas uz 1 iedzīvotāju bija EUR 67,30 jeb 5,4% no pamatbudžeta kopējām izmaksām, Jelgavā – EUR 94,90 jeb 9,4%, Jelgavas novadā – EUR 97,9 jeb 8,3% (42.-44.lpp).

67.ĀDAŽI

Par neprecīzu informāciju par Ādažu novadu paskaidrojam šādi - Ādažu novada dome kopš 2013.gada nav SIA "Rīgas aprīņa avīze" akciju turētāja.

Iepazīstoties ar ATR karti un pievienoto 9.pielikumu novērojamas pretrunas – Ādažu administratīvajai teritorijai kartogrāfiskajā materiālā attēlā Nr.16 piekritīgs Sējas novads, bet 9.pielikuma nosacījumos un piedāvājumā atbilstoši jaunajam administratīvi teritoriālajam iedalījumam Sējas novads ir Siguldas administratīvajā teritorijā, vienlaikus 10.pielikuma administratīvais centrs Sējas pagasts norādīts Ādažu administratīvajā teritorijā.

68. ALSUNGA

Ziņojuma 9. pielikumā norādīts, ka Kuldīgas novadā (ietverot Alsungas un Skrundas novadus) uz 01.01.2019. ir 30209 iedzīvotāji un tiek plānotas 19 deputātu vietas. Savukārt 11. pielikumā norādīts, ka Kuldīgas novadā kopējais plānotais iedzīvotāju skaits pēc apvienošanas būs 28,7 tūkstoši. Saskaņā ar 3. tabulā norādīto, noados, kur iedzīvotāju skaits ir mazāks par 30000, būs 15 deputāti. Tātad, iedzīvotāji tiek maldināti par iespējamo vēlētāju pārstāvniecību. Līdzīgas iedzīvotāju skaita nesakrītības starp 9. un 11. pielikumā norādītajiem datiem ir arī citos novados, piemēram, Ventspils novadā, tikai citos novados ne vienmēr tas ietekmē plānoto deputātu skaitu.